

Wydano z dubletów
Bibl. Publ. m. st. W-wy

NALEŻNOŚĆ POCZTOWA OPŁACONA RYCZAŁEM. CENA NUMERU 60 GROSZY

SAMORZĄD

TYGODNIK

POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

Rok XIX. Warszawa, 27 czerwca 1937 r.

nr 26.

TREŚĆ NUMERU

Załęski Zygmunt — Podział kosztów utrzymania szkolnictwa powszechnego.

Edmund Kopczyński — Telefony w gromadach.

Co piszą inni:

A. — O organizowaniu wsi pod względem gospodarczym.

Ze Związku Powiatów R. P.
Przegląd orzecznictwa
Sprawy bieżące
Wiadomości gospodarcze
Poradnik samorządowy

WYDZIAŁ POWIATOWY W ZBOROWIE
(Województwo Tarnopolskie)

o g ł a s z a

K O N K U R S

na posadę rachmistrza z uposażeniem
zależnie od kwalifikacyj według IX — VIII
st. sł., szczebel „a”.

Od kandydatów są wymagane:

- a) wyższe, względnie średnie wykształcenie handlowe,
- b) praktyka w zawodzie buchaltera,
- c) znajomość rachunkowości samorządowej,
- d) nieprzekroczony 40 rok życia.

Należy udokumentowane podania
należy składać w terminie do dnia 15
lipca 1937 r.

Posada do objęcia z dniem 1-go
lipca 1937 r.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta powiatowy

(—) *Kulpiński*

WYDZIAŁ POWIATOWY W SIEDLCACH

o g ł a s z a

K O N K U R S

na stanowisko inspektora samorządu
gminnego w Siedlcach.

Od kandydatów wymagane są następujące
kwalifikacje:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) wykształcenie wyższe (prawnicze lub
ekonomiczne),
- 3) dłuższa praktyka samorządowa.

Uposażenie według VII st. sł.

Podania wraz z własnoręcznie napisanym
życiorysem i odpisami świadectw i dokumentów
należy wnosić do Wydziału Powiatowego w Siedl-
cach do dnia 15 lipca 1937 r.

Posada do objęcia od 1 sierpnia 1937 r.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez
odpowiedzi.

Przewodniczący Wydziału Powiatowego
Starosta Powiatowy

(—) *Stanisław Guliński*

ZARZĄD GMINNY W ZEMBRZYCACH
POWIAT WADOWICE

o g ł a s z a

K O N K U R S

na stanowisko pierwszego pomocnika
kancelaryjnego

z uposażeniem według umowy.

W a r u n k i:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) wykształcenie średnie, najmniej 6 kl.
gimnazjalnych, 2-letnia praktyka oraz
egzamin sekretarski, najmniej kursowy.

Podania z odpisami świadectw kierować
do Zarządu gminnego w Zembrzycach do dnia
20 lipca 1937 r.

Podania nieuwzględnione pozostaną bez
odpowiedzi.

W ó j t:

(—) *J. Putyra*

Jeden z Wydziałów Powiatowych
może sprzedać

r ó w n a c z d r o g o w y

firmy Thiel i Krotkiewski

w bardzo dobrym stanie.

Równacz jest typu ciężkiego R-25,
nadający się tylko do traktora.

Bliższych informacji udzieli na żą-
danie **Administracja Tyg. „Samorząd”**.

czas. 13458/19/26

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

<p>PRENUMERATA KWARTALNA 7.50 ZŁOTYCH. OD 6 EGZEMPLARZY 6.25 ZŁ. NUMER POJEDYNCZY 60 GROSZY. KONTO CZEKOWE w P. K. O. 52.020</p>	<p>REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA. MARSZAŁKOWSKA 81a</p> <p>TELEFONY: REDAKCJI 9-66-06. ADMINISTRACJI 9-61-92.</p> <p>Redakcja rękopisów nadesłanych nie zwraca.</p>	<p>Ceny ogłoszeń: Strona w tekście: 350 zł., 1/2 — str. 175 zł., 1/4, str. 87 zł 50 gr. Poza tekstem za str. 250 zł., — 1/2 str. 125 zł., 1/4 str. 62 zł. 50 gr. Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenia instytucji komunalnych (dostarczone bezpośrednio do Administracji) za str. 120 zł., 1/2 str. 60 zł., — 1/4 str. 30 zł.</p>
--	---	--

Redaktor — Franciszek Grela

ROK XIX.

WARSZAWA, 27 CZERWCA 1937 r.

nr 26

TREŚĆ nru 26. Podział kosztów utrzymania szkolnictwa powszechnego — *Załęski Zygmunt*. Telefony w gromadach — *Edmund Koczyński*. Co piszą inni: O organizowaniu wsi pod względem gospodarczym — *A. Ze Związku Powiatów R. P.* Przegląd orzecznictwa. Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik.

Podział kosztów utrzymania szkolnictwa powszechnego

W związku z aktualną obecnie dyskusją nad sprawą samorządu szkolnego należy zaznaczyć, że odrębny samorząd szkolny wtedy tylko miałby rację bytu, gdyby obowiązek utrzymywania publicznych szkół powszechnych miał ciążyć na odrębnych związkach szkolnych, jak to uprzednio było w województwach zachodnich i południowych. Odrębne związki szkolne mają wiele zalet, ale wyraźną tendencją naszego ustawodawstwa zdaje się być dążenie, do stworzenia mocnych jednostek samorządu terytorialnego i nie należy tej tendencji osłabiać przez ewentualne odebranie gminom organizacji powszechnego nauczania, do czego nawołuje część opinii nauczycielskiej. Przeciwnie, należy dążyć do wytworzenia w powszechnym samorządzie terytorialnym zwartych ośrodków „patriotyzmu” szkolnego i oświatowego, które zdolne będą zapewnić szkolnictwu i oświacie naczelne miejsce wśród zadań tego samorządu.

Ale opowiadając się z pełnym zaufaniem za samorządem terytorialnym, nie widzę dostatecznych racji, by troską o szkolnictwo powszechne obarczać wyłącznie gminy.

Zdaje się być celowe i wskazane powołanie do współpracy i gromad bezpośrednio związanych z życiem szkół, i związków powiatowych, a w pewnym zakresie i powszechnego nadzwiązkowego funduszu szkolnego.

Jednakże przed zaprojektowaniem tego podziału należy przede wszystkim rozważyć, czy właściwy jest obecny podział obowiązków w zakresie utrzymywania szkolnictwa powszechnego między Skarb Państwa i samorząd.

W swym rozwoju historycznym, szkolnictwo powszechne przechodziło stopniowo od prywatnej inicjatywy jednostek, parafij, gromad i gmin do jednolitych form organizacyjnych ustalanych przez państwo.

W związku z tym zmieniały się i źródła funduszy przeznaczanych na utrzymanie szkół — prywatne fundusze jednostek, zapisy i fundacje, składki zainteresowanych rodziców i dopiero później fundusze publiczne, przy czym wynagrodzenia nauczycieli przez długie lata składały się przeważnie z naturaliów — ordynarii, mieszkania, opału itp.

Dopiero emancypacyjny ruch nauczycieli z jednej strony, a rozrost ingerencji państwowej w sprawę oświaty i wychowania z drugiej powodowały stopniowe przejmowanie uposażeń nauczycielskich przez państwo, a zainteresowana szkołą ludność — zespólna w tej lub innej formie — miała pozostawione sobie świadczenia na tak zwane rzeczowe potrzeby szkół.

Nauczyciele stawali się funkcjonariuszami państwowymi, zależnymi wyłącznie od władz szkolnych.

Na takim zasadniczo stanowisku stanęła i nasza ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych. Ściśle biorąc, poszła nieco dalej jeszcze, gdyż Skarb Państwa obciążała świadczeniami na wszystko, co wiąże się bezpośrednio z nauczaniem, a więc i na pomoce naukowe, i na materiały nauczania, i na biblioteki szkolne.

Sprawa mieszkań dla nauczycieli rozwinęła się w specjalnie drażliwe zagadnienie — zdaje się — zupełnie przypadkowo.

Ze względu na brak odpowiednich mieszkań — szczególnie na wsi — niewątpliwą intencją ustawodawcy było, by gminy obok pomieszczeń dla szkół dostarczały i mieszkania dla nauczycieli. Nie traktowano tego jednak pod kątem uposażeń dla nauczycieli, lecz ze stanowiska właściwej organizacji szkolnictwa.

Ponieważ było to zgodne z ugruntowaną w przeszłości tradycją, gminy, posiadające przy szkołach

W-1749/78/276

mieszkania, oddawały je bezpłatnie do użytku nauczycielom, Skarb Państwa zaś wypłacał dodatki mieszkaniowe — stanowiące część uposażenia funkcjonariuszów państwowych, według ówczesnych ustaw uposażeniowych — tylko tym nauczycielom, którzy mieszkania nie otrzymali.

Ponieważ nie było to zagadnieniem uposażeniowym, wspomniana ustawa nie formułowała ściśle, że gminy mają dostarczać mieszkania bezpłatnie, a w związku z tym i ustawa uposażeniowa nie zastrzegła, że Skarb jest wolny od wypłaty dodatku mieszkaniowego funkcjonariuszowi państwowemu, który otrzymuje bezpłatnie mieszkanie od gminy.

Dopiero ścisła wykładnia obowiązujących przepisów w wyroku N. T. A. zburzyła ukształtowany przez zwyczaj ład.

Aczkolwiek większość gmin i nadal dawała nauczycielom posiadane mieszkania bezpłatnie, znaczna liczba nauczycieli, korzystających z takich mieszkań, upomniała się o wypłatę przysługujących im formalnie dodatków mieszkaniowych.

Ponieważ aktualny budżet Ministerstwa W. R. i O. P. nie był na to przygotowany, wstrzymano wypłatę dodatków mieszkaniowych wszystkim nauczycielom, a następnie — w związku z wzrastającym kryzysem — dekret z dn. 3 grudnia 1930 r. ustalił, że gminy mają dostarczać nauczycielom mieszkania bezpłatnie, a w przypadkach braku mieszkań wypłacać im dodatki mieszkaniowe.

Nowela ta była nieszczęściem i dla gmin i dla rozwoju szkolnictwa powszechnego — powiadają samorządowcy, o zmianę tej noweli upominają się i związki nauczycielskie.

Nie ma zadowolonych. Często tak bywa, gdy literatura zapanuje nad jego duchem i poczuciem słuszności.

Nowela ta jest sprzeniewierzeniem się naczelniej zasadzie o podziale kosztów utrzymania szkolnictwa i należy ją uchylić. Zmianie tej wybitnie sprzyja nowa ustawa uposażeniowa, nie przewidująca dodatków mieszkaniowych.

Od chwili wejścia w życie wymienionej noweli z dn. 3 grudnia 1930 r. do czasu wprowadzenia nowej ustawy uposażeniowej, nauczyciele szkół powszechnych otrzymywali ze Skarbu uposażenia bez dodatku mieszkaniowego i dopiero, po otrzymaniu tego dodatku od gmin, mieli płace równe płacom innych funkcjonariuszy państwowych tejże grupy.

Obecna ustawa uposażeniowa nie przewiduje dodatków mieszkaniowych i nauczyciele otrzymują ze Skarbu takie same płace, jak wszyscy inni funkcjonariusze cywilni, a poza tym otrzymują od gmin mieszkania bezpłatnie lub dodatki mieszkaniowe tej wysokości, jak poprzednio.

Wprawdzie przez pierwsze trzy lata, wskutek gorszego przeseregowania nauczycieli szkół powszechnych do nowych grup uposażeniowych, najprzód duża, a następnie co rok malejąca część nauczycieli, nie posiadała właściwej grupy uposażeniowej, przewidzianej przepisami o awansie automatycznym, ale obecnie (od 1.I.37 r.) już wszyscy nauczyciele posiadają przynależne im grupy i nie ma żadnych racji, by byli kategorią funkcjonariuszów uprzywilejowanych kosztem gmin. że uposa-

żenia niższych grup urzędników państwowych, do których przeważnie należą nauczyciele, są obecnie mniejsze, niż poprzednio — to jest inna sprawa i na innej płaszczyźnie winna być rozważana. Świadczenia gmin nie miały i nie powinny mieć charakteru zwiększania uposażeń funkcjonariuszów państwowych.

Gminy winny dostarczać mieszkania nauczycielom ze względu na właściwą organizację szkolnictwa powszechnego (by nauczyciel miał gdzie zamieszkać), ale winien to być obowiązek odpłatny. Jedynie kierownicy szkół (nauczyciele kierujący) winni otrzymywać od gmin bezpłatne mieszkania — związane ze szkołami — ponieważ mają obowiązek opiekować się majątkiem szkolnym, a za te funkcje nie są dotychczas przez nikogo wynagradzani (z wyjątkiem Warszawy, gdzie Zarząd Miejski wypłaca kierownikom szkół powszechnych tak zwane dodatki administracyjne, w wysokości zależnej od wielkości lokalu szkolnego).

W ten sposób zrealizowana była by zasada, że Skarb całkowicie opłaca i tę kategorię funkcjonariuszów państwa bez potrzeby zwiększania na ten cel kredytów, gminy byłyby poważnie odciążone i snadniej mogłyby sprostać właściwym swym zadaniom, a uposażenia nauczycieli szkół powszechnych zostałyby zrównane z uposażeniami innych funkcjonariuszów.

Ale ustalając tę zasadę, na samorząd terytorialny spadłby obowiązek świadczeń na wszystkie potrzeby rzeczowe szkół, a więc i na pomoce naukowe, i na materiały do nauki i na biblioteki szkolne, które obecnie miał dostarczać Skarb Państwa (druki ze względu na statystykę winien dostarczać szkołom Skarb).

Należy stwierdzić, że wyposażenie szkół powszechnych pod tym względem jest fatalne i trzeba przystąpić do lepszego zaopatrzenia szkół w pomoce naukowe, w wielu bowiem szkołach dzieci nie mają możliwości poznać nawet mapy Polski, nie mówiąc już o szerszym świecie.

Ten obowiązek należałoby włożyć na powiatowe związki komunalne, by rozszerzyć krąg troski o szkolnictwo powszechne i umożliwić bardziej planowa i bardziej równomierna akcje w tym zakresie.

Dla wielu związków powiatowych nie będzie to zupełnie obce, gdyż już obecnie świadczą one na te cele bezpośrednio lub przez rady szkolne powiatowe. Świadczenia te należą upowszechnić i nie należy ukrywać, że przynajmniej w pierwszym okresie winny to być świadczenia dość znaczne, ale duża ich część może być zaspokojona przez produkcję wielu pomocy naukowych w szkołach upatrzonych na terenie powiatu.

Skoro już mowa o powiatowych związkach, to jeszcze jeden obowiązek należy na nie włożyć, ~~też~~ znowu nie zupełnie obcy, to opieka higieniczno - lekarska nad szkołami powszechnymi i ich uczniami. Nie będzie to ciężarem wielkim, a wielkie wyda owoce przez polepszenie warunków pracy nauczycieli i dzieci, przez wczesne zwrócenie uwagi na konieczność leczenia tych dzieci, które są rozsądnymi chorob w szkole.

Oprócz związków powiatowych należy powołać do pewnych świadczeń na rzecz szkół te gromady,

na obszarze których szkoły się znajdują. Gromady te są wybitnie uprzywilejowane w stosunku do innych gromad, należących do tegoż rejonu szkolnego i przywilej ten winny okupić przede wszystkim przez dostarczenie gminom bezpłatnych gruntów dla szkoły, a następnie przez stałą obsługę szkoły (zwózka opału, uprawa ogródka szkolnego itp.) i utrzymanie w niej czystości.

Przy tym podziale obowiązków, gminy zostały by nieco odciążone i mogły by podjąć wydatniejszą akcją w zakresie dostarczenia szkołom i nauczycielom należytych pomieszczeń we własnych budynkach szkolnych.

Szczególnie korzystne warunki dla akcji budownictwa szkolnego dałoby uchylenie dodatków mieszkaniowych. Według danych G. U. St. miasta (bez Śląska) wypłaciły nauczycielom w roku 1935/36 tytułem dodatków mieszkaniowych 4.916.000 zł.

Dla gmin wiejskich nie ma pełnych materiałów, są tylko dane wrywkowe dla 15 powiatów z województw centralnych i dla 13 z województw wschodnich. Według tych danych, w woj. centralnych zużyto na dodatki mieszkaniowe 22% ogólnych wydatków na oświatę, na Wołyniu i Polesiu 17,3%, a w wileńskim i nowogródzkim 34,3%.

Po przeliczeniu tego stosunku na całość wydatków na tych obszarach, należy szacować, że dodatki wynosiły 3.536.000 zł. Dla woj. zachodnich i południowych zupełnie brak danych, ale można stwierdzić, że w woj. zachodnich są to kwoty drobne, w południowych zaś dość znaczne i wynoszą nie mniej jednego miliona złotych.

Ogółem więc miasta i gminy wiejskie oszczędziły by na całkowitym uchyleniu dodatków mieszkaniowych około 9,5 miliona złotych rocznie, korygując zaś tę kwotę ze względu na kierowników szkół można liczyć około 8 milionów złotych.

Kwota ta, łącznie z wydatkowanymi na budownictwo szkolne w budżetach nadzwyczajnych miast 5 i gmin wiejskich około 4,8 miliona złotych pozwalałaby budować około 3.000 izb szkolnych rocznie i przez 10 lat nie tylko zastąpić własnymi izbami izby obecne wynajmowane (23.215), lecz i powiększyć liczbę izb potrzebnych dla szkolnictwa powszechnego, na wchłonięcie dzieci nie uczęszczających do szkół.

Można by to osiągnąć przez utrzymanie budżetów szkolnych w obecnych rozmiarach, gdyby nie było konieczności zwiększenia świadczeń gmin w związku z realizacją pełnej powszechności nauczania. Te potrzeby jednak — jak wynikało z rozważań w poprzednim artykule (p. „Samorząd“ Nr 25) — są dość duże i dotyczą głównie tych terenów, gdzie brak jest własnych budynków.

Dlatego, same oszczędności na dodatkach mieszkaniowych nie pozwolą na podjęcie w województwach wschodnich dość intensywnej akcji dla wyrównania stopnia zainteresowania szkolnictwa powszechnego na całym obszarze Rzeczypospolitej, wyrównanie to zaś jest niezbędne, jeśli chcemy, by wszystkie gminy wiejskie mogły udźwignąć obowiązek współutrzymywania szkół powszechnych.

Zygmunt Załęski.

Telefony w gromadach

Poruszając zagadnienie telefonów w gromadach (p. Podręcznik dla sołtysów na obszarze b. zab. ros. r. 1930) pisałem, „nader ważną rzeczą jest doprowadzenie do połączenia telefonicznego wsi z urzędem gminnym, a co zatem idzie i z powiatem“. Ilekroć to oszczędziłoby się czasu, a uniknęło trudności i niewygody, aby zamiast iść kilkanaście kilometrów do urzędu gminy, do wójta, który może być akurat w tym czasie nieobecny można było porozumieć się przed tym telefonicznie. Iluż to wypadków dałoby się uniknąć. W ogóle dobrodziejstwo posiadania telefonu we wsi nie może być kwestjonowane“.

Obecnie dowiedziałem się z poczytnego „Samorządu“, że w gminie Tesłuchów, pow. dubieńskiego zbudowano sieć telefoniczną, obejmującą wszystkie gromady w gminie, instalując aparaty telefoniczne u sołtysów.

Uważam to za zdarzenie bardzo doniosłe, nad którym nie powinno się przejść do porządku dziennego, przeciwnie należy je naśladować bez względu na ewentualne trudności.

Najważniejszą przeszkodą w urządzeniu telefonów w gromadach będzie oczywiście brak potrzebnych na to funduszy. Jednak przeszkoda ta jest do pokonania. Chociaż gromady nie rozporządzają pra-

wie żadnymi środkami, które mogłyby być przeznaczone na cel, o którym mowa, to jednak w budżecie gminy powinno się wynaleźć corocznie sumy 1000 — 3000 zł, wykorzystując nawet dopuszczalną podwyżkę podatku wyrównawczego. Następnie w budżecie powiatowego związku samorządowego należałoby corocznie przewidzieć 5000 — 10.000 zł na rozszerzenie sieci telefonicznej w powiecie. Wyszukanie tej ostatniej sumy nie nasunie żadnych trudności, budżety bowiem powiatowe posiadają zwykle kredyty, które można przeznaczyć na telefony bez najmniejszej szkody dla istotnych potrzeb powiatu.

Oczywiście w ciągu jednego roku nie będzie możliwe doprowadzić do urządzenia wszędzie telefonów, potrzeba będzie na to kilka lat, jednak nie powinniśmy się tym zrażać, lecz wytrwale dążyć do uzyskania takiego wielkiego urządzenia użyteczności publicznej.

Państwo ze swej strony jest mocno zainteresowane z wielu względów w rozszerzaniu sieci telefonicznej, to też można oczekiwać, że dążenie samorządu w tym kierunku uzyska poparcie Rządu przez obniżenie do minimum opłat za urządzenie sieci i instalację aparatów, ratalną sprzedaż słupów z lasów państwowych itp.

Po ustaleniu ostatecznie kosztu przedsięwzięcia wydziały powiatowe przez swoich inżynierów, opracują plany rozbudowy sieci, kosztorysy oraz plany sfinansowania budowy. Celem zmniejszenia kosztu budowy możnaby roboty nie wymagające wykwalifikowanych sił wykonać za pomocą świadczeń w naturze na cele publiczne.

W ten sposób w przeciągu kilku lat uzyskamy urządzenie, które ułatwi nam znacznie współzycie.

Nadmienię jeszcze, że w jednym roku podczas układania budżetów gminnych omawiałem w celach informacyjnych na posiedzeniach rad gminnych kwestię urządzenia połączenia telefonicznego w gromadach i spotkałem się wszędzie z dużym zrozumieniem potrzeby i celowości tegoż urządzenia.

Edmund Kopczyński.

Co piszą inni

O organizowaniu wsi pod względem gospodarczym

W „Kurierze Wileńskim“ (z 19.VI. br.) ukazał się artykuł p. Piotra Lemiesza pt. „Pięć systemów“, który w związku z Liskowem omawia sprawę organizacji wsi.

Autor uważa Lisków za:

„piękny wzór, ale jednocześnie wielki wyrzut pod adresem tych wszystkich, którzy ponoszą odpowiedzialność za to, że w Polsce nie ma więcej takich wsi, że wszystkie wsie nie są takie“.

Zbyt wielkie różnice w poziomach wsi stwarzają najczęściej irytacje i uczucia niechęci, a nawet podejrzenia o samolubstwo. Autor przytacza przykład gmachu szkoły powszechnej w Wilnie na Antokolu w zestawieniu z zatłoczonymi izbami wiejskimi. Dopiero gdy powstanie setka dostatecznie wygodnych choć skromnych

„gmachów szkolnych im. Marszałka Piłsudskiego szkoła na Antokolu przestanie razić“.

Rozwijając ten przykład Autor pisze:

„Podziwiamy księdza Bliźnińskiego, uważamy, że zrobił on wielką rzecz. Wstrząsnął sumieniem narodu. Pokazał kontrast obok którego nie można przejść obojętnie.

Ale w najbliższej przyszłości nie fabrykujemy więcej Lisków. To luksus. Wystarczy jeden na wzór. Twórzmy raczej coś takiego, jak te szkoły im. Marszałka, co by było bardziej bliskie obecnemu stanowi rzeczy, co by się dało realizować równolegle w wielu miejscach, masowo, własnymi siłami, bez wytwarzania nowych kontrastów, uprzywilejowania jednych, pomijania drugich“.

Dla tego celu winno się wybrać odpowiedni system organizacyjny. Autor, powtarzając za gen. Żeligowskim widzi 5 systemów gospodarczego organizowania wsi. Pierwszy system to organizowanie wsi wzorowej na wzór Liskowa. Ale — uważa że to — szło by za wolno. Drugi — to Okręgowe Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych, które organizują elitę gospodarzy, aby byli wzorem dla innych. Metoda ta dobra na początek, ale nie wy-

starczająca, bo nie pociąga całej masy. Trzeci — to eksperyment poleski — gminny zsypanie zboża. Generał Żeligowski zarzuca mu, iż popełnił błąd, opierając się na przymusie zsypania i na administracji. Czwarty — eksperyment lubelski — organizacja gospodarza wszystkich gospodarzy sąsiednich wsi — nie pokrywająca się z podziałem administracyjnym i od tego podziału niezależna. Piąty — to system gen. Żeligowskiego, idący w kierunku rozwinięcia działalności masowej samorządu w dziedzinie podnoszenia rolnictwa.

Ten ostatni system najbardziej trafia Autorowi do przekonania.

*

Ponieważ to zagadnienie nie jest obojętne samorządowi, popierającemu działalność w kierunku podniesienia rolnictwa — więc należy tym rozważaniom poświęcić kilka uwag.

Autor wychodzi ze słusznego założenia, że trzeba stworzyć ruch masowy, oparty o własne siły. Ale w krytyce swej przesunął się na kraniec przeciwny. Nie docenił w swych systemach organizacyjnych roli spółdzielczości. Jeżeli to weźmiemy pod uwagę — to okaże się, że Lisków nie jest jedyną wsią wzorową. W wielu wsiach, gminach i powiatach poszczególnie spółdzielnie rozwijają się nawet lepiej niż liskowskie, chociaż nie mają kierowników tej miary co ks. Bliźniński. Spółdzielczość stworzyła sobie już ruch masowy. Do Związku Spółdzielni Rolniczych i Z. G. należy już 1½ miliona członków, w tym 81% rolników; poza tym są rolnicy i w innych związkach spółdzielczych. A przecież najważniejszym w działaniu gospodarczym jest dobry zbyte produktów, jego umiejętna przeróbka, podniesienie jakości itp. Tego bez spółdzielczości nie da się osiągnąć. Działanie organizacji rolniczych, kobiecych, młodzieżowych, samorządowych dopiero w oparciu o spółdzielczość może mieć wdzięczne pole działania. Od spółdzielczości i Lisków zaczął.

System gen. Żeligowskiego musi przecież także na jednostkach się opierać. W tych gminach, gdzie do pracy znajdują się dzielne jednostki, może wydać rezultaty dobre, ale gdzie tych jednostek nie będzie sprawa nie posunie się naprzód.

A.

Ze Związku Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU POWIATÓW R. P. ZA OKRES OD 1 KWIETNIA 1936 R. DO DNIA 31 MARCA 1937 R.

A. CZŁONKOWIE I ORGANA ZWIĄZKU.

Członkowie. W dniu 31 marca 1937 r. do Związku należało 233 powiatowych związków samorządowych na ogólną liczbę 239 powiatów. Do Związku nie należą powiaty: Kawa Kuska, Rudki, Zółkiew, Starogard, Rybnik i Lubliniec.

Zjazd Główny. Zjazd Główny Związku Powiatów R. P. odbył się we Lwowie w dn. 13, 14 i 15 września 1936 r. Protokół obrad Zjazdu został umieszczony w Nr 36 tygodnika „Samorząd” z 1936 r.

Rada Związku Powiatów R. P. Skład osobowy Rady uległ zmianom w porównaniu ze stanem w dn. 1 czerwca 1936 r., podanym w naszym sprawozdaniu za r. 1935/36, a to na skutek nowych wyborów dokonanych przez zjazdy wojewódzkie woj. tarnopolskiego i stanisławowskiego, oraz na skutek wyboru nowych członków Rady przez Zjazd Główny i kooptacji przez Radę Związku.

W międzyczasie ustąpili ze składu Rady: Franciszek Branny (31.III.1937 r.), dr Józef Czuszkiewicz (16.XI.1936 r.) oraz zmarł Józef Moczulski (30.X.1936 r.).

Z uwzględnieniem powyższych zmian skład osobowy Rady Związku Powiatów R. P. przedstawia się następująco:

Woj. białostockie.

1. Maurycy O'Brien de Lacy.
2. Stanisław Mystkowski.

Woj. kieleckie.

3. Waław Długosz.
4. Lucjan Witkowski.

Woj. krakowskie.

5. Wincenty Hyla.
6. Dr Maciej Łach.

Woj. lubelskie.

7. Janusz Mostowski.
8. Stanisław Marek.

Woj. łódzkie.

9. Zdzisław Stefański.
10. Wincenty Makowski.

Woj. nowogródzkie.

11. Tomasz Szalewicz.

Woj. poleskie.

12. Inż. Stanisław Olewiński.
13. Henryk Kintopf.

Woj. pomorskie.

14. Dr Konrad Siudowski.
15. Zygmunt Kalkstein.

Woj. poznańskie.

16. Jan Chełmicki.
17. Dr Zbigniew Jerzykowski.

Woj. śląskie.

18. Jan Koj.
19. Tadeusz Szaliński.

Woj. stanisławowskie.

20. Dr Antoni Harasymow.
21. Andrzej Wójcik.

Woj. tarnopolskie.

22. Włodzimierz Cieński.
23. Tomasz Malicki.

Woj. warszawskie.

24. Stefan Dąprowski.
25. Jan Siwiec.

Woj. wileńskie.

26. Zygmunt Ruszczyk.
27. Wiktor Niedzwiecki.

Woj. wołyńskie.

28. Paweł Galik.
29. Nikita Bura.

Grupa ogólna.

30. Dr Maurycy Zdzisław Jaroszyński.
31. Edward Dunin-Markiewicz.
32. Czesław Wróblewski.
33. Ignacy Puławski.
34. Michał Szajer.
35. Juliusz Marossanyi.
36. Jerzy Czarnocki.
37. Karol Palarczyk.

Grupa kooptowanych.

38. Dr Kazimierz Duch.
39. Stefan Czarnocki.
40. Aleksy Rzewski.
41. Krzysztof Radziwiłł.
42. Piotr Sobczyk.
43. Józef Hołysz.

Grupa z § 9 statutu.

44. Dr Wilhelm Seidler.

W okresie sprawozdawczym Rada odbyła 4 posiedzenia: 23 maja, 25 czerwca i 15 września 1936 r. oraz 18 marca 1937 r.

Zarząd Związku Powiatów R. P. Rada Związku Powiatów R. P. powołała w dniu 15 września 1936 r. nowy Zarząd w składzie: dr M. Z. Jaroszyński prezes; Edward Dunin - Markiewicz i Jan Siwiec, wiceprezesa; Jan Chełmicki, Jerzy Czarnocki, Stanisław Mystkowski, Wiktor Niedzwiecki, Ignacy Puławski, Aleksy Rzewski; ponadto w skład Zarządu wchodził dr Wilhelm Seidler, jako prezes Sekcji Śląskiej Związku Powiatów R. P. oraz do dnia 31 marca 1937 r. Franciszek Branny, jako dyrektor Związku i redaktor tygodnika „Samorząd”. P. Franciszek Branny przestał być członkiem Zarządu z dn. 1 kwietnia 1937 r. wskutek złożenia rezygnacji ze stanowiska dyrektora Związku i redaktora tygodnika „Samorząd”.

W okresie sprawozdawczym Zarząd odbył 6 posiedzeń: w dn. 22 maja, 24 czerwca, 12 września, 14 listopada, 10 grudnia 1936 r. i 5 marca 1937 r.

Zjazdy wojewódzkie. W okresie sprawozdawczym odbyły się następujące zjazdy wojewódzkie:

1) w dniu 5 kwietnia 1936 r. w *Bydgoszczy Zjazd województw pomorskiego i poznańskiego.* Reprezentowanych było 11 powiatów woj. pomorskiego na ogólną liczbę 15 przez 21 delegatów oraz 13 powiatów woj. poznańskiego na ogólną liczbę 27 przez 25 delegatów. Do Rady zostali wybrani z woj. poznańskiego pp. dr Zbigniew Jerzykowski, starosta poznański i Jan Chełmicki, członek Wydziału Powiatowego w Gnieźnie; z woj. pomorskiego pp. dr Konrad Siudowski i Zygmunt Kalkstein, starosta wąbrzeski.

2) W dniu 18 kwietnia 1936 r. w *Warszawie Zjazd woj. warszawskiego.* Na ogólną ilość 23 powiatów reprezentowanych było 17 powiatów przez 28 delegatów. Do rady zostali wybrani pp. Dąbrowski Stefan, członek Rady Powiatowej w Pułtusku i Siwiec Jan, członek Wydziału Powiatowego w Grodzisku.

3) W dniu 19 kwietnia 1936 r. w *Łodzi Zjazd woj. łódzkiego.* Reprezentowanych było 9 powiatów na ogólną liczbę 12, przez 15 osób. Do Rady zostali wybrani pp. Wincenty Makowski, starosta łódzki i Zdzisław Stefański, członek Wydziału Powiatowego w Sieradzu.

4) Dnia 25 kwietnia 1936 r. w *Lublinie Zjazd woj. lubelskiego.* Na ogólną ilość 18 powiatów reprezentowanych było 14 powiatów przez 28 delegatów. Do Rady wybrani zostali pp. Janusz Mostowski, członek Wydziału Powiatowego w Chełmie i Stanisław Marek, starosta hrubieszowski.

5) W dniu 26 kwietnia 1936 r. w *Brześciu n/B. Zjazd woj. poleskiego.* Na ogólną ilość 9 powiatów reprezentowanych było 8 przez 14 delegatów. Do Rady wybrani zostali pp. Stanisław Olewiński, członek Rady Pow. w Pińsku i Henryk Kintopf, starosta stoliński.

6) W dniu 4 maja 1936 r. w *Białymstoku Zjazd woj. białostockiego.* Na ogólną ilość 12 powiatów reprezentowanych było 6 powiatów przez 15 delegatów. Do Rady zostali wybrani pp. Stanisław Mystkowski, członek Wydziału Powiatowego w Wysokiem Maz. i Maurycy O'Brien de Lacy, członek Wydziału Powiatowego w Grodnie.

7) W dniu 29 sierpnia 1936 r. *Zjazd woj. tarnopolskiego.* Do Rady zostali wybrani pp. Włodzimierz Cieński i Tomasz Malicki, Przew. Wydz. Pow. w Tarnopolu.

8) W dniu 30 sierpnia 1936 r. *Zjazd woj. stanisławowskiego.* Do Rady zostali wybrani pp. Andrzej Wójcik i dr Antoni Harasymow.

B. DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU.

Działalność Związku Powiatów R. P. rozwijała się zgodnie ze statutem w trzech zasadniczych kierunkach:

1. zapewnienia powiatowemu samorządowi terytorialnemu najodpowiedniejszych prawnych i faktycznych warunków istnienia i rozwoju;

2. ustalania opinii samorządu powiatowego w sprawach, które go dotyczą, i reprezentowania tej opinii na zewnątrz;

3. organizowania bezpośredniej pomocy powiatowym związkom samorządowym w spełnianiu ich zadań.

I.

Działalność Związku w okresie sprawozdawczym, podobnie jak w latach poprzednich, zmierzała do stworzenia jak najlepszych ogólnych warunków prawnych i faktycznych, sprzyjających rozwojowi i działalności związków samorządowych. W zakresie zagadnień ustrojowych okres sprawozdawczy pozostawał pod znakiem stabilizacji, z wyjątkiem sprawy gromady, co do której Związek Powiatów miał okazję wypowiedzieć się z racji opiniowania projektu rozporządzenia wykonawczego.

Dominowały natomiast zagadnienia finansowe i gospodarcze z uwagi na niepomysłne kształtowanie się sytuacji finansowej powiatowych związków samorządowych.

Charakteryzował ją nadal niski poziom dochodów, a w konsekwencji ograniczenie się do nieodzownych konieczności w zaspokajaniu potrzeb publicznych. Poprawiająca się ogólna koniunktura gospodarcza nie znalazła jeszcze silniejszego wyrazu w odpowiednim wzroście wpływów z danin publicznych tak ze względu na specjalną strukturę finansów samorządu ziemskiego, jak i ostrożność, jaką stosowały władze nadzorcze w zezwalaniu na podnoszenie wysokości danin. W szczególności rok 1936/37 pozostawał pod znakiem okólnika Nr 84 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 12.XII.1935 r., zalecającego wydatne obniżenie podatku do podatku gruntowego. Związek Powiatów stale wskazywał na niemożliwość wydatnej obniżki podatku do podatku gruntowego i innych danin. W szczególności Związek uznał za celowe podjęcie przez rady powiatowe reasumcji uchwał o obniżeniu podatku do podatku gruntowego, co znalazło wyraz w uchwale Rady Związku z dn. 23 maja 1936 r. W rezultacie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku z dnia 3 lipca 1936 r. złągodziło zalecenia okólnika z dn. 12 grudnia 1935 r.

Poza tym starania Związku o poprawę sytuacji finansowo - gospodarczej pow. zw. sam. wyraziły się w uchwałach Zjazdu Głównego, zakomunikowanych właściwym władzom, do realizacji których Związek przywiązuje wielką wagę, w udziale przedstawicieli Związku w rządowych organach opiniodawczych i specjalnych konferencjach, wreszcie w szeregu wystąpień do władz centralnych. Z ważniejszych wystąpień wymienić należy:

1) Memoriał do Ministrów Skarbu i Spraw Wewnętrznych z dnia 10 marca 1937 r. w sprawie udziału związków samorządowych w państwowych podatkach dochodowym i przemysłowym. W memoriale tym Związek wysunął i uzasadnił postulat przyznania prawa do udziału w podatku dochodowym gminom miejsca wykonywania przedsiębiorstw czy miejsca położenia zakładów przemysłowych i handlowych, gdy obecnie udział w całości przypada gminom siedziby zarządu przedsiębiorstwa, jak również prawa do udziału w podatku dochodowym od uposażeń gminom miejsca zamieszkania pracowników; odnośnie udziału samorządowego w podat-

ku przemysłowym Związek wysunął postulat przestrzegania przez władze skarbowe zasady rozdziału należnych związkom samorządowym sum według miejsca położenia zakładów handlowych i przemysłowych lub miejsca wykonywania przedsiębiorstw i zajęć oraz wypłacania samorządom należności w miarę uiszczania przez płatników zaliczek („Samorząd“ Nr 11).

2) Memoriał do Ministrów Skarbu i Spraw Wewnętrznych z dnia 18 stycznia 1937 r. w sprawie degresji w państwowym podatku gruntowym, w którym Związek wskazał na wielkie straty, jakie poniosą pow. zw. samorządowe i gminy wiejskie w razie zastosowania na obszarze woj. wschodnich degresji w państwowym podatku gruntowym („Samorząd“ Nr 4).

3) Memoriał do Ministrów Skarbu i Spraw Wewnętrznych z dnia 30 czerwca 1936 r. w sprawie K. K. O., w szczególności odnośnie:

a) likwidacji strat K. K. O. w drodze emisji obligacyj;

b) nowelizacji prawa o K. K. O. w kierunku usunięcia rozdziału między K. K. O. a związkami samorządowymi;

c) konieczności podjęcia studiów nad organizacją sieci lokalnych instytucji kredytowych, w szczególności zaś nad likwidacją lub scaleniem K. K. O., tam gdzie ich istnienie nie jest uzasadnione warunkami gospodarczymi i gdzie nie posiadają warunków rentownej działalności („Samorząd“ Nr 28).

4) Memoriał z dnia 5.XII.1936 r. do Ministrów Spraw Wewnętrznych i Skarbu w sprawie ulg podatkowych dla obszaru ziem wschodnich. Wychodząc z założenia, że system specjalnych ulg podatkowych (popieranie budownictwa mieszkaniowego, motoryzacji) stale się rozszerza, że w szczególności ulgi podatkowe terytorialne bezpośrednio pomniejszają dochody samorządu i w konsekwencji zakres zaspokajanych przez niego potrzeb, że pod tym względem istnieje zasadnicza różnica między samorządem a Państwem, albowiem zmniejszenie dochodów Państwa z pewnego terytorium nie może pociągnąć zmniejszenia zakresu zaspokajanych przez Państwo potrzeb, Związek prosił o rozważenie sprawy wyłączenia z ulg podatkowych terytorialnych dodatków bądź udziałów samorządowych („Samorząd“ Nr 50).

5) Pismo do Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20.VI.1936 r., w którym Związek stwierdził, że zakaz zamiany obowiązku powinności podwodowej na specjalne składki płacone na rzecz gminy okazał się w praktyce nieżyciowym i uciążliwym; w związku z czym Związek prosił o znowelizowanie art. 7 dekretu z dnia 3.XII.1935 r. w kierunku uelastycznienia jego zasad („Samorząd“ Nr 26).

6) Memoriał do Ministrów Spraw Wewnętrznych i Opieki Społecznej z dnia 24.XI.1936 r. w sprawie przekazania na własność związków samorządowych majątków pozostałych po b. radach dobroczynności, radach opieki społecznej itp. na terenie b. Kongresówki. Do memoriału załączony został projekt ustawy („Samorząd“ Nr 48).

7) Pismo do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20.VI.1936 r., w którym Związek prosił o przyśpieszenie wydania rozporządzenia wykonaw-

czego do ustawy o majątkach, pozostałych po byłych ziemstwach i innych zrzeszeniach publiczno - prawnych.

8) Memoriał do Ministrów Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych z dnia 1.II.1937 r., w którym Związek wskazał na konieczność generalnego uzgodnienia statutów emerytalnych powiatowych z zasadami powszechnego ubezpieczenia („Samorząd“ Nr 6).

9) Pismo do Pana Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zlikwidowania kom. pośrednictwa pracy na terenie górnośląskiej części woj. śląskiego („Samorząd“ Nr 26).

II.

Drugi z kolei kierunek, polegający na ustalaniu opinii samorządu powiatowego w sprawach, które go dotyczą i reprezentowania tej opinii na zewnątrz wyraził się w zaopiniowaniu szeregu projektów ustawodawczych czy zarządzeń. I tak:

1) W związku z odnośnymi projektami ustawodawczymi Rządu Związek opracował uwagi do projektu ustawy drogowej oraz o podatku wyrównawczym.

2) W związku z wniesionym na sesji zwyczajnej 1936/37 przez posła Świątopełk Mirskiego projektem ustawy o dodatkach do podatków: gruntowego, od nieruchomości i przemysłowego na rzecz związków samorządowych Związek Powiatów R. P. opracował obszerne uwagi do tego projektu, wykazujące szkodliwość wprowadzenia w życie proponowanego przez wnioskodawcę scalenia danin komunalnych. Uwagi te, łącznie z uwagami do projektu ustawy drogowej i o podatku wyrównawczym, zostały wydane w osobnej odbitce i rozesłane właściwym władzom, posłom i senatorom.

3) Na żądanie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Związek wydał opinię o projekcie dekretu o Komunalnym Funduszu Pożyczkowo - Zapomogowym. Między innymi w opinii tej Związek podniósł, by także gminy wiejskie mogły korzystać z pożyczek i zapomóg.

4) Na żądanie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Związek przedstawił opinię o projekcie rozporządzenia o gromadach, w której podkreślił, że rozporządzenie wykonawcze o gromadach powinno regulować jedynie kwestie podstawowe.

5) Na żądanie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Związek przedstawił opinię co do zarządzenia likwidacji samorządowych szkółek drzew owocowych. Na podstawie analizy sytuacji w szkółkarstwie Związek wyraził pogląd, że zarządzenie likwidacji może dotyczyć wyłącznie indywidualnych, należycie zbadanych wypadków, w których istnienie szkółki samorządowej nie jest konieczne jako środek w popieraniu sadownictwa na terenie danego powiatu, lub gdy szkółki samorządowe prowadzone są w celach handlowych dla osiągnięcia zysków równoległe z istniejącymi i sprawnie pracującymi szkółkami prywatnymi.

Ponadto opinię samorządu powiatowego Związek ustalał i reprezentował drogą udziału swych przedstawicieli w instytucjach państwowych i społecznych, przez własną prasę i wydawnictwa oraz

za pośrednictwem prasy codziennej, a także przez osobisty kontakt prezesa i dyrektora Związku z czynnikami miarodajnymi.

Udział w instytucjach. Z mocy poszczególnych ustaw i rozporządzeń Związek w dniu 31 marca 1937 r. posiada udział swych przedstawicieli w następujących organach opiniodawczych:

1. Państwowa Rada Samorządowa	8 członk.
2. Państwowa Naczelną Rada Zdrowia	1 „
3. Państwowa Rada Spożywców	1 „
4. Państwowa Rada Komunikacyjna	1 „
5. Rada dla Spraw Kolonij Letnich	1 „
6. Rada Funduszu Pracy	2 „
7. Centralny Komitet do spraw finansowo-rolnych	1 „
8. Komisja Funduszu Pożyczkowo - Zapomogowego	2 „
9. Komisja Opiniodawcza dla Poż. Fund. Drogowego	1 „
10. Komisja przewozów samochodowych	1 „
11. Stała Komisja Doradcza do spraw ochrony przed pożar i innymi klęskami	1 „

Związek poza tym brał udział w pracach następujących instytucji społecznych:

1. Rada Naczelną Związku Straży Pożarnych	1 członek
2. Związek Związków Komunalnych Kas Oszczędności	1 „
3. Instytut Komunalny	1 „
4. Międzyzwiązkowa Komisja Porozumiewawcza (Centralnych Zrzeszeń Samorządowych)	3 „
5. Rada Opiekuńcza Instytutu Handlowo-Gospodarczego w Wilnie	1 „
6. Komitet Studium Pracy Oświatowej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej	1 „
7. Zarząd Studium Pracy Oświatowej przy Wolnej Wszechnicy Polskiej	1 „
8. Polski Komitet do spraw ratownictwa i pierwszej pomocy lekarskiej w wypadkach nagłych	1 „
9. Komisja Włókiennicza Polskiego Komitetu Norm.	1 „
10. Stowarzyszenie członków polskich kongresów drogowych	1 „
11. Drogowy Instytut Badawczy, sekcja drogowa T. O. S. T.	1 „

Ponadto Związek opiniuje, jakie rady powiatowe powołuje Ministerstwo Opieki Społecznej do wysłania swych przedstawicieli do Rady Opieki Społecznej.

Związek jest również spółnikiem firmy „Samorządowy Instytut Wydawniczy Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością“ oraz członkiem spółdzielni „Zrzeszenie Gospodarcze Samorządu Terytorialnego“.

III.

Pomoc ogólna.

Bezpośrednia pomoc ogólna, udzielana przez Związek powiatowym związkom samorządowym, przejawia się w trzech formach: a) interwencjach, b) poradnictwie fachowym i c) różnych zleceniach. Interwencje w centralnych urzędach państwo-

wych i instytucjach noszą różnorodny charakter w zależności od rodzaju spraw, z jakimi zwracały się zainteresowane związki samorządowe.

Poradnictwo fachowe wykazało w okresie sprawozdawczym dalszy rozwój pod względem ilości załatwionych spraw. W pierwszym rządzie należy tu poradnictwo w zakresie stosowania i interpretacji obowiązujących ustaw i rozporządzeń, realizowane za pośrednictwem specjalnego działu w tygodniku „Samorząd“, następnie drogą piśmienną i wreszcie bezpośrednio w biurze; następnie pomoc przy opracowywaniu przez poszczególne związki samorządowe różnych regulaminów, instrukcyj, statutów organizacyjnych itp.

Różne zlecenia dotyczą głównie pośrednictwa przy załatwianiu najrozmaitszych spraw dla związków samorządowych, jak wskazanie dogodnych źródeł zakupu itp.

Pomoc specjalna.

Dział pomocy specjalnej obejmował:

- działalność instrukcyjno - rewizyjną,
- pomoc w zakresie zadrzewiania dróg i osiedli,
- akcję letniskową,
- kształcenie i dokształcanie pracowników,
- zastępstwo prawne.

a) *Działalność instrukcyjno - rewizyjna.* Przedmiotem działalności instrukcyjno - rewizyjnej była rewizja działów kasowo - rachunkowych zarządów ogólnych, przedsiębiorstw i zakładów samorządowych, współdziałanie z organami samorządowymi nad opracowaniem planów oddłużenia związków samorządowych oraz ogólne zagadnienia gospodarcze i finansowe.

Rewizje przeprowadzane były na żądanie właściwych organów związków samorządowych oraz wydziałów powiatowych, jako władz nadzorczych nad gminami wiejskimi i miastami niewydzielonymi.

Ilość przeprowadzonych prac lustracyjno - rewizyjnych wyniosła 11, w tym w pow. związkach samorządowych 8. Opracowano 9 planów oddłużenia dla gmin wiejskich.

Niezależnie od tego inspektor Związku oddelegowany został na koszt Związku do Sekcji Śląskiej Związku Powiatów celem opracowania planów oddłużenia dla 32 gmin wiejskich i 1 pow. zw. samorz. woj. śląskiego.

Ogółem dni wyjazdowych w tym dziale pracy było 92. Należy zaznaczyć, że Związek rozporządza tylko jednym wyjazdowym rewidentem.

b) *Pomoc w zakresie zadrzewiania dróg i osiedli.* Uruchomiony we wrześniu 1935 r. dział pomocy w zakresie zadrzewiania dróg i osiedli rozwijał się w okresie sprawozdawczym pomyślnie.

Na dwóch specjalnych 3 - i 4 - dniowych kursach w Puławach i Wilnie przeszkolono służbę drogową z 52 powiatów; licząc nadto 12 jednodniowych kursów - konferencji w poszczególnych powiatach. przeszkolenie objęło 447 osób służby drogowej i 64 powiatowych związków samorządowych; od początku uruchomienia tego działu pracy przeszkolenie objęło 479 osób i 90 powiatowych związków samorządowych.

Przeprowadzono lustracje zadrzewień w 49 powiatach, plany i projekty zadrzewień drogowych opracowano dla 4 powiatów, wskazówki dotyczące założenia szkółek drzew przydrożnych dla 4 powiatów, zapośredniczono zaangażowanie 18 techników-ogrodników. Poza tym doradca fachowy brał udział z ramienia Związku Powiatów w licznych konferencjach, poświęconych sprawom zadrzewiania, a organizowanych przez władze centralne i lokalne.

Równocześnie w biurze Związku udzielano porad pisemnych i ustnych i załatwiano zlecenia dla powiatów.

Ogółem dni wyjazdowych w tym dziale pracy było 150.

c) *Akcja letniskowa.* Rozpoczęty w r. 1935 nowy dział pracy Związku był prowadzony na obszarze województw: stanisławowskiego, tarnopolskiego, lwowskiego i krakowskiego. Na terenach tych dokonano objazdu powiatów o charakterze letniskowym, zbadano ich walory oraz wskazano na istniejące braki.

Na terenach, gdzie Związek prowadził akcję letniskową, organizowano powiatowe, gminne i gromadzkie komisje letniskowo - turystyczne. W województwach południowych sieć tych komisji jest prawie zupełna, dalszy wysiłek idzie już na podtrzymanie ich aktywności oraz ulepszenie metod pracy. Do użytku komisji wydał Związek drukowaną instrukcję.

Związek przygotowuje również wydanie planów wzorowych domów letniskowych. Przygotowano takich planów 16, (11 własność Związku, 5 własność Biura Regionalnego Planu Zabudowań Okr. Krak.). Uzupełnieniem planów jest wydawnictwo Związku pt. „Uwagi o budownictwie wiejskim i letniskowym“, opracowane przez Biuro Reg. Planu Zabud. Okr. Krak.

W dniach od 15.VIII do 10.IX.1936 r. zorganizowano w Krakowie Wystawę Turystyczno - Uzdrowiskową i Letniskową, przy czym poraz pierwszy w Polsce urządzono na niej dział letniskowy. Zaproszony do wzięcia udziału Związek wraz z zainteresowanymi powiatami wypełnił prawie w całości dział letniskowy, demonstrując nieznanę dotąd szerzej walory różnych obszarów Polski. Udział w Wystawie wzięły następujące powiaty: morski, kartuski, brasławski, świeciański, nowogródzki, krzemieniecki, kosowski, kołomyjski, nadworniański, doliniański, strviski, żydaczowski (Żórawno), leski, jasielski, gorlicki, tarnowski, nowosądecki, nowotarski, limanowski, mślenicki, wadowicki, żwiecki, biały, chrzanowski, krakowski, olkuski, kielecki. Był również reprezentowany cały region tarnopolski i naddniestrzański. Związek Powiatów przedstawił we własnych ekspozycjach ilość i jakość letnisk w Polsce, organizację samorządowych komisji letniskowo - turystycznych, plany, modele i perspektywy budownictwa letniskowego i urządzeń sanitarnych.

W czasie trwania Wystawy w Krakowie zorganizował Związek w dniu 30 sierpnia 1936 r. Zjazd Samorządowców, czynnych w dziedzinie letniskowej. Na Zjazd przybyli przedstawiciele powiatów i gmin letniskowych z 10 województw.

Przystąpiono do systematycznego budowania sieci informacyjnej. W dziale propagandy zrealizowano akcję zbiorowej propagandy letnisk przez wydanie nakładem Związku broszury „Letniska Huculszczyzny“. Wydawnictwa propagandowe letnisk woj. krak., przygotowane na sezon 1937 przy poparciu Wydz. Tur. Ministerstwa Komunikacji, korystają m. in. z pomocy Związku.

Dla umożliwienia orientacji w wielkiej ilości letnisk zaprojektowano przeprowadzenie ich klasyfikacji (sklasyfikowano ok. 300 miejscowości woj. krak., przy czym projekt został uzgodniony z Wojewódzką Komisją Turystyczną w Krakowie i Studium Turystyki U. J.).

Powstały w r. 1936 lektorat turystyki na Uniwersytecie Jagiellońskim korzysta w dalszym ciągu również z pomocy finansowej Związku, który jest jednym z jego założycieli. W akcji letniskowej istnieje stałe porozumienie i współpraca Związku i Lektoratu.

Po półtorarocznej pracy referatu letnisk. - turyst. w Krakowie został przygotowany teren woj. krakowsk. do stworzenia stałej instytucji do spraw letniskowych, opartej na zainteresowanych związkach samorządowych. W dniu 23.I.1937 r. uchwalono jednogłośnie stworzenie Związku Letniskowego Powiatów i Gmin woj. Krakowskiego i przyjęto formy organizacyjne, proponowane przez Związek Powiatów. W zarządzie Związku Letniskowego zasiada przedstawiciel Związku Powiatów.

Po utworzeniu Związku Letniskowego w Krakowie, akcja letniskowa prowadzona przez Związek została skierowana na Wileńszczyznę, Nowogródzkie i Pojezierze Augustowsko - Suwalskie.

Utworzenie Wojewódzkiego Związku Międzykomunalnego „Karpaty Wschodnie“ w Stanisławowie umożliwiło rozszerzenie pracy Związku na pozostałe województwa Małopolski Wschodniej.

d) *Kształcenie i doksztalcanie pracowników.* Działalność Związku w tym zakresie rozwijała się bądź pośrednio, bądź bezpośrednio. Związek współdziałał nad utrzymaniem i rozwojem specjalnych studiów samorządowych (Szkoła Główna Handlowa, Wolna Wszechnica Polska, Instytut Komunalny) oraz udziela niezamożnej młodzieży stypendiów na studia samorządowe. W okresie sprawozdawczym wypłacono stypendiów na sumę 1.500 zł.

Bezpośrednia działalność Związku w zakresie kształcenia pracowników wyraziła się dostarczeniem przez Związek wykładowców na 2 dziewięciodniowe kursy dla członków organów gminnych (3—11 lutego i 3—11 marca 1937 r.), organizowane przez Ośrodek Kultury Wiejskiej w Sobieszynie dla pow. garwolińskiego, łukowskiego i puławskiego, na kurs samorządowy dla b. wychowanków Szkoły Rolniczej w Zwoleniu (5 i 6 marca 1937 r.), kurs sekretarzy gminnych pow. sochaczewskiego (13 marca 1937 r.), kurs dla opiekunów społecznych w Łowiczu (7 maja 1936 r.), kurs dla sekretarzy gminnych we Włoszczowie (29 i 30 sierpnia 1936 r.), kurs dla pracowników samorządowych w Rawie Mazow. (17 i 18 listopada 1936 r.). Samodzielnie Związek Powiatów zorganizował w dniu 22 maja 1936 r. kurs dla kierowników szkół rolniczych w za-

kresie rachunkowości szkół rolniczych, w związku z wydaną przez Związek instrukcją kasowo - rachunkową dla szkół rolniczych. W kursie wzięło udział 41 przedstawicieli szkół rolniczych.

Osobno należy wspomnieć o podjętej przez Związek Powiatów w porozumieniu z właściwymi władzami administracyjnymi akcji dokształcania pracowników biur ewidencji i kontroli ruchu ludności oraz usprawnienia tych biur. Akcja ta zapoczątkowana została w lutym 1937 r. i obejmuje wszystkie województwa. Polega ona na urządzaniu dwudniowych kursów dla pracowników gminnych z terenu jednego lub kilku powiatów razem, zależnie od lokalnych warunków, oraz w miarę możliwości na udzielaniu bezpośredniej pomocy fachowej.

e) *Zastępstwo prawne.* W roku sprawozdawczym 1936/37 powierzono radcy prawemu Związku Powiatów do prowadzenia 47 nowych spraw, z czego przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym i władzami administracyjnymi 2 i przed sądami powszechnymi 45.

Łącznie ze sprawami niezakończonymi w poprzednich okresach sprawozdawczych radca prawny Związku prowadził 9 spraw administracyjnych i 78 spraw przed sądami powszechnymi.

W okresie sprawozdawczym zakończono 3 sprawy administracyjne, wszystkie z wynikiem pomyślnym.

Ze spraw, należących do kompetencji sądów powszechnych, zakończono ostatecznie 65 spraw, z czego w 61 sprawach wynik był pomyślny, a w 2 sprawach wyniki były niepomyślne, 2 sprawy zakończono ugodą.

W pozostałych 13 sprawach w 6 zakończono postępowanie sądowe w pierwszej instancji (5 wyroków pomyślnych, 1 niekorzystny), w 7 sprawach zakończono postępowanie sądowe w drugiej instancji, (6 wyroków korzystnych, 1 niekorzystny).

IV. Działalność wydawnicza.

Organem Związku pozostaje nadal tygodnik „Samorząd”. Redaktorem tygodnika był w okresie sprawozdawczym p. Franciszek Branny, dyrektor Związku.

Ponadto Związek wydaje naukowe czasopismo kwartalne pt. „Samorząd Terytorialny”, którego redaktorem jest prezes Związku dr M. Z. Jaroszyński. W okresie sprawozdawczym ukazały się numery kwartalnika za drugie półrocze 1935 r. i za rok 1936.

Poza periodykami Związek prowadzi ograniczoną działalność wydawniczą ze względu na udział Związku w Samorządowym Instytucie Wydawniczym, Sp. z o. o. W okresie sprawozdawczym Związek wydał we własnym zakresie:

- 1) Instrukcję szczegółową kasowo - rachunkową dla szkół rolniczych;
- 2) pracę p. Szemplińskiej - Filipkowskiej pt. „Zadania i organizacja sieci publicznych bibliotek oświatowych w Polsce”.
- 3) Zbiór wykładów na kursie zadrzewiania dróg w Puławach pt. „Zadrzewianie dróg publicznych i nieużytków”;

4) Instrukcję dla samorządowych komisji letniskowych.

V. Biblioteka.

Stan księgozbioru biblioteki Związku na dzień 1.IV.1937 r. przedstawia się następująco:

Ilość książek wg pozycji inwentarzowych 1.372 (w r. ub. 1311).

Ilość broszur wg pozycji inwentarzowych 1.420 (w r. ub. 1242).

Ilość czasopism wg pozycji inwentarzowych 184 tyt., 889 roczn. (w r. ub. 171 i 855).

Ilość wyd. periodyczn. wg pozycji inwentarzowych 221 tyt., 534 roczn. (w r. ub. 206 i 501).

Ogółem biblioteka posiada 3.197 pozycji (w r. ub. 2.930).

Stan biblioteki według tomów przedstawia się następująco:

Ilość książek 1.669 (w r. ub. 1.555).

Ilość broszur 1.507 (w r. ub. 1.305).

Ilość czasopism 1.153 (w r. ub. 1.025).

Ilość wyd. period. 646 (w r. ub. 545).

W okresie od 1.IV.1936 r. do 31.III.1937 r. przybyło ogółem 267 pozycji, 545 tomów.

Biblioteka składa się z wydawnictw, dotyczących bezpośrednio zagadnień samorządowych i pokrewnych.

W lokalu biblioteki mieści się również czytelnia czasopism samorządowych polskich i zagranicznych. Czasopism bieżących w czytelnii znajduje się ogółem 106 tytułów.

Czytelnictwo w bibliotece kształtowało się następująco:

M i e s i ą c	Ilość czytelników	Ilość wypożyczonych	
		dziel	tomów
Kwiecień 1936 r.	36	58	99
Maj "	24	37	53
Czerwiec "	18	34	41
Lipiec "	14	14	21
Sierpień "	3	3	3
Wrzesień "	5	12	17
Październik "	14	20	53
Listopad "	51	141	176
Grudzień "	30	77	103
Styczeń 1937 r.	25	56	76
Luty "	12	20	40
Marzec "	40	89	135
Razem	272	561	847

Wliczając w to ilość książek wykorzystywanych w codziennych pracach Związku, cyfra książek wypożyczonych przekroczy 1.500.

Archiwum akt. Dla celów własnych, jak i dla osób, korzystających z biblioteki, zbierane były w dalszym ciągu materiały, zawierające bezpośrednio dane źródłowe o pracy poszczególnych powiatowych związków samorządowych w postaci preliminarzy budżetowych, sprawozdań opisowych i rachunkowych, protokołów posiedzeń rad powiatowych i wydziałów powiatowych.

C. SPRAWOZDANIE RACHUNKOWE

I. Sprawozdanie rachunkowe z wykonania budżetu Związku Powiatów R. P. za r. 1936/37.

Wydatki zwyczajne:

Dz.	§§	T R E Ś Ć	Prelim.	Wykonano	Więcej	Mniej
I.		Koszty posiedzeń i Zjazdów	15.250,00	12.429,68	2.354,49	5.174,81
	1	Zjazd Główny	1.600,00	2.741,85	1.141,85	—
	2	Zjazdy wojewódzkie	3.000,00	962,00	—	2.038,00
	3	Zjazdy regionalne	2.000,00	758,15	—	1.241,85
	4	Posiedzenia Rady	3.000,00	4.152,64	1.152,64	—
	5	Posiedzenia Zarządu	3.600,00	1.765,04	—	1.894,96
	6	Składki i opłaty do instyt.	2.050,00	2.110,00	60,00	—
II.		Administracja	91.600,00	78.594,89	196,20	13.201,31
	1	Uposażenie personelu stałego	69.030,00	59.705,00	—	9.325,00
	2	Wynagrodzenie za prace fachowe	4.000,00	3.933,20	—	66,80
	3	Świadczenia socjalne	4.270,00	3.512,51	—	757,49
	4	Wydatki rzeczowe	11.800,00	8.754,98	—	3.045,02
	5	Podróże służbowe pracowników	2.000,00	2.196,20	196,20	—
	6	Do dyspozycji dyrektora	500,00	493,00	—	7,00
III.		Emerytury i odprawy	4.848,00	4.800,00	—	48,00
	1	Emerytura p. Bekowej	4.800,00	4.800,00	—	—
	2	Fundusz Pracy	48,00	—	—	48,00
IV.		Biblioteka i archiwum	3.750,00	2.341,62	21,00	1.429,38
	1	Zakup książek	2.120,00	949,41	—	1.170,59
	2	Prenumerata czasopism	680,00	425,56	—	254,44
	3	Oprawa książek i czasopism	750,00	771,00	21,00	—
	4	Inne wydatki	200,00	195,65	—	4,35
V.		Muzeum Samorządowe	200,00	—	—	200,00
VI.		Stypendia i subwencje	2.500,00	2.496,67	—	3,33
	1	Stypendia i subwencje	2.000,00	1.996,67	—	3,33
	2	Subwencje dla Wolnej Wszechnicy	500,00	500,00	—	—
VII.		Wydawnictwa	4.500,00	4.500,00	—	—
	1	Doplata do wydawnictw naukowych	4.500,00	4.500,00	—	—
VIII.		Referaty letniskowe	16.310,00	17.664,19	1.354,19	—
	1	Uposażenie referentów	9.750,00	9.750,00	—	—
	2	Świadczenia socjalne	760,00	828,07	68,07	—
	3	Diety i koszty podr. ref.	4.000,00	4.569,92	569,92	—
	4	Wydatki rzeczowe	1.800,00	2.516,20	716,20	—
IX.		Pomoc prawna	4.860,00	4.860,00	—	—
	1	Wynagrodzenie radcy prawnego	4.860,00	4.860,00	—	—
X.		Wydatki nieprzewidziane	3.500,00	4.032,17	532,17	—
	1	Urządzanie kursów	2.000,00	2.519,86	519,86	—
	2	Różne nieprzewidziane	1.500,00	1.512,31	12,31	—
			147.318,00	131.719,22	4.458,05	20.056,83
		Wydatki nadzwyczajne:				
		Kupno udziałów w Samorządowym Inst. Wydawn.	50.000,00	50.000,00	—	—
		OGÓLEM WYDATKI	197.318,00	181.719,22	4.458,05	20.056,83

Dochody zwyczajne:

Dz.	§§	T R E Ś Ć	Prelim.	Wykonano	Więcej	Mniej
I.		Składki członkowskie	139.650,75	156.292,52	16.641,77	—
	1	Za rok 1936/37 i zaległe	126.000,00	142.641,77	16.641,77	—
	2	Nadwyżka z lat poprzednich	13.650,75	13.650,75	—	—
II.		Dochody z wydawnictw	1.307,25	1.411,88	104,63	—
		Ze sprzedaży wydawnictw	1.307,25	1.411,88	104,63	—
III.		Zwroty	1.500,00	150,00	—	1.350,00
		Za prowadzenie spraw w N. T. A.	1.500,00	150,00	—	1.350,00
IV.		Inne dochody	4.860,00	9.365,44	4.505,44	—
	1	% % od kapitałów	4.860,00	4.865,44	5,44	—
	2	Nieprzewidziane	—	4.500,00	4.500,00	—
			147.318,00	167.219,84	21.251,84	1.350,00
		Dochody nadzwyczajne:				
		Dochody nadzwyczajne	50.000,00	50.000,00	—	—
	1	Zrealizowana należność od Sam. Inst. Wydawn.	20.237,82	20.237,82	—	—
	2	Fundusz na pokrycie strat Sam. Inst. Wydawn.	5.349,00	5.349,00	—	—
	3	Fundusz Obrotowy	24.413,18	24.413,18	—	—
		Ogółem dochody	197.318,00	217.219,84	21.251,84	1.350,00

Z e s t a w i e n i e

Dochody budżetowe	217.219,84
Wydatki budżetowe	181.719,22
Nadwyżka budżetowa	35.500,62
Uzupełnienie Funduszu Obrot. do pierwotnej wysok. 60.000.—	24.413,18
Nadwyżka na rok przyszły	11.087,44

II.

Sprawozdanie rachunkowe z wykonania budżetu tygodnika „Samorząd” za rok 1936/37.

W y d a t k i:

Dz.	§§	T R E Ś C	Prelim.	Wykonano	Więcej	Mniej
I.		Administracja	22.620,00	30.257,77	7.637,77	—
	1	Uposażenie personelu	17.740,00	17.775,00	35,00	—
	2	Świadczenia socjalne	620,00	755,58	135,58	—
	3	Wydatki rzeczowe	4.260,00	11.727,19	7.467,19	—
II.		Honoraria autorskie	10.400,00	9.268,50	—	1.131,50
III.		Koszty druku	18.720,00	18.695,07	—	24,93
IV.		Wynagrodzenia za zbieranie ogłoszeń	1.000,00	273,10	—	726,90
			52.740,00	58.494,44	7.637,77	1.883,33

D o c h o d y:

Dz.	§§	T R E Ś C	Prelim.	Wykonano	Więcej	Mniej
		Prenumerata	48.000,00	61.497,96	13.497,96	—
		Wpływy z ogłoszeń	4.240,00	3.924,76	—	315,24
		Różne drobne wpływy	500,00	117,87	—	382,13
			52.740,00	65.540,59	13.497,96	697,37

Z e s t a w i e n i e

Dochody tygodnika „Samorząd”	65.540,59
Wydatki tygodnika „Samorząd”	58.494,44
Nadwyżka za okres sprawozdawczy	7.046,15
Niedobór z r. 1935/36	3.619,20
Nadwyżka na rok przyszły	3.426,95

RACHUNEK ZAMKNIĘCIA SUM POZABUDŻETOWYCH

w dniu 31.III.1937 r.

STAN CZYNNY.

STAN BIERNY.

	Zł		Zł
Kasa	6.685,20	Różni salda bierne	8.963,81
P. K. O. Nr 51.177	91,11	Sumy przechodnie	114,33
P. K. O. Nr 52.020	255,31	Kwartalnik	8.387,42
Polski Bank Komunalny	71.446,26	Fundusz Obrotowy	60.000,00
Różni salda czynne	10.980,19	Nadwyżki budżetowe	15.646,82
Samorządowy Inst. Wydawniczy	7.081,26	Nadwyżki tyg. „Samorząd”	3.426,95
	96.539,33		96.539,33

Przegląd orzecznictwa

ORZECZENIA DO USTAWY O FINANSACH KOMUNALNYCH.

Do art. 11.

1. Od czasu wejścia w życie ustawy o monopolu spirytusowym z 31 lipca 1924 r. poz. 756 Dz. Ust. podstawą do obliczania wysokości określonych w art. 11 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z 11 sierpnia 1923 r. poz. 747, Dz. Ust. dodatków komunalnych do opłat patentowych od miejsc wyrobu i sprzedaży napojów alkoholowych stała się wysokość tych opłat, ustalona w art. 78 ustawy o monopolu spirytusowym i dołączonej do niego taryfie.

(N. T. A. 23 lutego 1928 r., l. rej. 2790/25, Z. W. Nr 1389/28).

2. Fakt uchwalenia i pobrania dodatku komunalnego do patentów po 1 stycznia, czyli po terminie, przewidzianym w art. 78 ustawy o monopolu spirytusowym z 31 lipca 1924 r. poz. 756 Dz. Ust., nie jest sprzeczny z postanowieniami art. 11 ust. 2 wzgl. art. 54 ust. 2 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z 11 sierpnia 1923 r., poz. 747, Dz. Ust.

(N. T. A. 15 listopada 1928 r., l. rej. 2018/26, Z. W. Nr 1566/28).

3. Także przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 26 marca 1927 r. o monopolu spirytusowym, poz. 289 Dz. Ust. przysługiwało płatnikowi prawo żądania zwrotu nienależnie uiszczonych opłat skarbowych i dodatków komunalnych do opłat patentowych.

(N. T. A. 26 czerwca 1930 r., l. rej. 2879/28, Z. W. Nr 339 S.).

Do art. 13.

1. Opłata komunalna od umów o przeniesienie własności nieruchomości ustanowiona na podstawie artykułu 13 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z 11 sierpnia 1923 r. poz. 747 Dz. Ust., nałożoną być mogła w wypadkach, w których przy wymiarze opłaty stemplowej od kupna nieruchomości, dokonywanej według przepisów z 19 lipca 1916 r. Dz. rozp. Gen. Gub. Warsz. poz. 126, jedna ze stron po myśli § 4 pkt. 1 tych przepisów, wolną była od obowiązku uiszczenia opłat, na stronę podlegającą obowiązkowi opłaty, mimo odmiennych postanowień statutu powiatowego związku komunalnego, tylko w połowie. (Zasada prawna).

(N. T. A. 31 października 1929 r., l. rej. 4278/26, Z. W. Nr 187 S.).

2. Pisma, stwierdzające wniesienie do spółki akcyjnej nieruchomości, znajdującej się w Polsce, jako wkładu rzeczowego, podlegają opłacie komunalnej od umów o przeniesienie prawa własności nieruchomości na podstawie art. 13 ustawy z 11 sierpnia 1923 roku, poz. 747 Dz. Ust.

(N. T. A. 31 marca 1930 r., l. rej. 1633/28, Z. W. Nr 225 A.).

3. Przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r., poz. 335 Dz. Ust. nie mogły być pobierane komunalne opłaty od umów o przeniesienie prawa wieczystej dzierżawy.

(N. T. A. 27 lutego 1931 r., l. rej. 3316/28, Z. W. Nr 428 S.).

4. Samoistna opłata komunalna od umów o przeniesienie własności nieruchomości może być wymierzona tylko w stosunku do państwowej opłaty stemplowej od tych umów, wymierzonej przez władze skarbowe (art. 13 ustawy o tym. ureg. fin. kom. z 11 sierpnia 1923 r., poz. 747 Dz. Ust. w brzmieniu pierwotnym).

W razie późniejszego uchylecia lub zmniejszenia państwowej opłaty stemplowej płatnik może domagać się odpowiedniej zmiany w wymiarze opłaty komunalnej tylko o ile zachodzą warunki do wznowienia postępowania wymiarowego (art. 94 lit. c) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1928 r., poz. 341 Dz. Ust. (Tezy).

(N. T. A. 7 grudnia 1932 r., l. rej. 3454/29, Nr 661 S.).

5. Art. 13 ustawy o finansach komunalnych z dnia 11 sierpnia 1923 r. poz. 747 Dz. Ust. w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r., poz. 335 Dz. Ust. nie uprawnia związków komunalnych do pobierania opłaty komunalnej od przejścia własności nieruchomości drogą przymusowej licytacji publicznej.

(N. T. A. 27 kwietnia 1931 r., l. rej. 3011/30, R. P. zesz. 4/31, str. 1053).

Do art. 16.

1. O obowiązku opłaty przewidzianego w art. 16 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z 11 sierpnia 1923 r. poz. 747 Dz. Ust. samoistnego podatku komunalnego od spadków decydują przepisy obowiązujące w chwili powstania przedmiotu opodatkowania, a więc w chwili otwarcia spadku.

(N. T. A. 17 grudnia 1928 r., l. rej. 3857/26, Z. W. Nr 1607/28).

2. Przepis art. 51 ustawy z 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, poz. 747 Dz. Ust. nie ma zastosowania do samoistnego podatku komunalnego od spadków i darowizn, pobieranego na zasadzie art. 16 tejże ustawy. (Zasada prawna).

(N. T. A. 24 lutego 1932 r., l. rej. 1489/30, Z. W. Nr 541 S.).

3. W wypadkach, gdy majątek spadkowy obciążony jest dożywociem, bezzwłoczne domaganie się zapłaty podatku samorządowego od pełnej podstawy wymiaru podatku państwowego, tj. bez potrącenia wartości dożywocia, nie jest zgodne z przepisem art. 16 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, poz. 747 Dz. Ust.

(N. T. A. 13 września 1933 r., l. rej. 7868/30, Z. W. Nr 694 S.).

Do art. 17.

1. Umieszczona wewnątrz domu tabliczka orientacyjna z napisem „kancelaria“ nie może być uważana za „napis firmowy i ogłoszenie“ w rozumieniu art. 17 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, a tym samym obowiązкови podatkowemu nie podlega. (Zasada prawna).

(N. T. A. 17 stycznia 1929 r., I. rej. 4049/26, Z. W. Nr 9 S.).

OBOWIĄZEK GMIN WYPŁACANIA DODATKU MIESZKANIOWEGO NAUCZYCIELOM SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

Obowiązek gmin wypłacenia dodatku mieszkaniowego nauczycielom szkół powszechnych nie został uchylony rozporządzeniem Prezydenta R. P. z dnia 28 października 1933 r., poz. 663, Dz. Ust. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych.

(Wyrok N. T. A. z dnia 12 kwietnia 1937 r. L. rej. 9343/34. Teza).

Wydział Powiatowy w Wysokim Mazowieckim, zatwierdzając w dniu 27 kwietnia 1934 r. budżet gminy Dmochy Glinki na rok 1934/35, polecił pomiędzy innymi wstawić do działu VI budżetu po stronie wydatków sumę 3.684 zł 24 gr na dodatek mieszkaniowy dla nauczycieli szkół powszechnych.

Odwołanie gminy Dmochy Glinki od uchwały Wydziału Powiatowego Wojewoda Białostocki decyzją z dnia 7 sierpnia 1934 r. Nr 1. 64/3/54, w tej części nie uwzględnił, oświadczając, że wypłata nauczycielom dodatku mieszkaniowego stanowi ustawowy obowiązek gminy i dlatego odnośne koszty winny być wstawione do budżetu.

W skardze, wniesionej przez pomienioną gminę do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, powtarza skarżąca gmina zarzuty podniesione w odwołaniu, wywodząc, że w zmienionym stanie prawnym nie jest obowiązana wypłacać dodatku mieszkaniowego nauczycielom, a zatem decyzja władz o wstawienie odnośnej kwoty w budżecie nie znajduje oparcia w ustawie.

Najwyższy Trybunał Administracyjny, zważywszy

że rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 28 października 1933 r., poz. 663 Dz. Ust., o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych została uchylona dotycząca tegoż przedmiotu ustawa uposażeniowa z dn. 9 października 1923 r., poz. 924 Dz. Ust.;

że obowiązek gmin do wypłacania nauczycielom szkół publicznych dodatków mieszkaniowych w razie niedostarczenia mieszkań w naturze wynika, wbrew twierdzeniu skarżącej gminy, nie z uchylonej ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r., lecz z przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 r., poz. 662 Dz. Ust. stanowiącego nowelizację art. 11 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych, poz. 143 Dz. Ust.;

że te ostatnie przepisy ani przez cytowane na wstępie rozporządzenie z dnia 28 października 1933 r. ani przez żaden inny akt prawodawczy nie zostały uchylone, względnie zmienione, i nie ma podstawy do uważania obowiązku gmin ponoszenia pomienionego ciężaru za wygasły wyłącznie z uwagi na skasowanie również w stosunku do nauczycieli przez nową usta-

wę uposażeniową dodatków do uposażeń, wypłacanych ze Skarbu Państwa;

że zatem stanowisko władzy pozwanej o obowiązku gminy skarżącej ponoszenia nadal pomienionego wydatku uznać należy za słuszne a w związku z tym, że wstawienie odpowiedniej pozycji do budżetu skarżącej gminy, jako wydatku nakazanego ustawowo, znajduje oparcie w przepisach obowiązujących;

nie uwzględnił zarzutów, podniesionych przez skarżącą gminę, i oddalił skargę jako nieuzasadnioną.
STO.

WŁAŚCIWOŚĆ WŁADZY W SPRAWACH O PRYZNANIE DODATKÓW MIESZKANIOWYCH NAUCZYCIELOM SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

Odwołania od decyzji związków komunalnych, odmawiających nauczycielom szkół powszechnych prawa do dodatków mieszkaniowych, podlegają rozpoznaniu władz nadzorczych nad samorządem, nie zaś władz oświatowych.

(Wyrok N. T. A. z dnia 12 kwietnia 1937 r. L. rej. 8090/34. Teza).

Magistrat miasta Stryja, wypłacając dodatek mieszkaniowy nauczycielstwu szkoły im. A. Mickiewicza w Stryju dnia 27 kwietnia 1934 roku za miesiąc kwiecień 1934 roku, nie wypłacił Helenie K., nauczycielce tejże szkoły dodatku z tego powodu, że mieszkała ona przy mężu, również nauczycielu, który pobiera dodatek mieszkaniowy. Urząd Wojewódzki decyzją z dnia 6 lipca 1934 r. Nr SF. 4/100 pozostawił odwołanie Heleny K., wniesione przeciw odmówieniu jej wypłaty powyższego dodatku, bez merytorycznego rozpatrzenia, ponieważ wstrzymanie przez Zarząd Miejski wypłaty dodatku mieszkaniowego nie ma charakteru decyzji, podlegającej zaczepleniu w toku instancji, skoro wedle postanowień rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z 11 marca 1931 (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 197) w rozstrzygnięciu kwestii, czy danemu nauczycielowi należy się dodatek mieszkaniowy i w jakiej wysokości właściwi są inspektorowie szkolni, a nie zarządy gmin.

Decyzję powyższą zaskarżyła K. do Najwyższego Trybunału Administracyjnego prosząc o uchylene zaskarżonej decyzji, jako niezgodnej z przepisami obowiązującymi.

Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważył, co następuje:

Powołane w zaskarżonym orzeczeniu rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 11 marca 1931 r. Dz. U. R. P., poz. 197 w § 5 stanowi, iż w razie niewypłacenia przez gminę we właściwym terminie nauczycielom dodatku mieszkaniowego — nauczyciel zawiadamia o tym inspektora szkolnego, który trybem wskazanym nakazuje zatrzymanie na rzecz nauczyciela należnych sum w drodze zajęcia kont z rachunku odnośnego związku komunalnego w kasach skarbowych.

Z powyższego wynika, że przepis ten ma na względzie wypadki, w których sama zasada obowiązku płacenia danemu nauczycielowi dodatku mieszkaniowego nie jest przez związek komunalny kwestionowana, lecz związek ten z tych lub innych powodów obowiązku tego nie spełnił, i rozchodzi się o wyegzekwowanie bezspornej, lecz nieuiszczonej należności.

Natomiast w wypadku niniejszym gmina miejska m. Stryja nie uważa się za zobowiązaną do płacenia skarżącej pomienionego dodatku z uwagi na szczególne warunki jej osobiste i w tej mierze powzięła decyzję, odmawiając jej prawa do pobierania tego dodatku.

Skoro skarżąca uważała, że odmowa ta stanowi niewykonanie przez gminę obowiązków, wynikających z przepisów art. 11 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. ze szkoda dla niej, to władzą powołaną do rozważania sporu na tym tle pomiędzy skarżącą i gminą miejską powstałego mogła być tylko władza nad gminą nadzorcza, czyli Urząd Wojewódzki, który w tych warunkach nie miał podstawy do uchylenia się od merytorycznego rozpoznania odwołania skarżącej; jeżeli zaś uważał, że prawo do pobierania dodatku wymagało udowodnienia przez taką lub inną decyzję

czy zarządzenie ze strony inspektora szkolnego w trybie art. 1 powołanego wyżej rozporządzenia z dnia 11 marca 1931 r., to mógł zażądać przed wydaniem decyzji od odwoławczyni przedstawienia odnośnych dowodów.

Natomiast odmowa rozpoznania sprawy z odesłaniem do władz szkolnych nie znajduje żadnego usprawiedliwienia w przepisach ustawy i stanowi naruszenie art. 82 prawa o postępowaniu administracyjnym.

W tym stanie rzeczy Najwyższy Trybunał Administracyjny, uważając, iż zaskarżone orzeczenie zapadło z naruszeniem form postępowania administracyjnego z jawną szkodą dla skarżącej, uchylił zaskarżone orzeczenie z powodu wadliwego postępowania.

STO.

Sprawy bieżące

ZMIANA GRANIC WOJEWÓDZTW: POZNAŃSKIEGO, POMORSKIEGO, WARSZAWSKIEGO I ŁÓDZKIEGO.

W dzienniku Ustaw Nr 46, poz. 350 ogłoszona została ustawa z dnia 12 czerwca 1937 r. o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego.

Na mocy tej ustawy zostają włączone 1) do obszaru woj. pomorskiego:

a) z wojew. poznańskiego powiaty: bydgoski, bydgoski miejski, inowrocławski, inowrocławski miejski, szubinski, wyrzyski oraz gminy Chelmce, Kruszwica wieś i Kruszwica miasto powiatu mogileńskiego;

b) z woj. warszawskiego powiaty: lipnowski, nieszawski, rypiński i włocławski;

2) do obszaru woj. poznańskiego z wojew. łódzkiego powiaty: kaliski, kolski, koniński i turecki;

3) do obszaru woj. warszawskiego z woj. pomorskiego — powiat działdowski.

Ustawa przyjmuje zasadę, że zmiany w podziale administracyjnym nie powodują zmiany przepisów prawnych, obowiązujących na obszarze przyłączonych powiatów w dniu 31 marca 1938 r. Od zasady tej ustanawia jednak szereg wyjątków. I tak na obszarze powiatów b. zaboru rosyjskiego, przyłączonych bądź do woj. poznańskiego, bądź pomorskiego, tracą moc obowiązującą:

1) przepisy rozp. z dn. 29.VI.1924 r. w sprawie wykonywania opieki społecznej nad obywatelami polskimi, którzy w żadnej gminie nie mają prawa do opieki trwałej, oraz ponoszenia wynikających stąd kosztów (D. U. R. P. Nr 56, poz. 576), przy czym obowiązek pokrywania kosztów tej opieki będzie obciążał krajowe związki wspierania ubogich;

2) przepisy dekretu Naczelnika Państwa z dn. 27.I.1919 r. o organizacji państwowych urzędów pośrednictwa pracy (D. P. P. P. Nr 11, poz. 127), a na ich miejsce wprowadza się odpowiednie przepisy, obowiązujące na obszarze b. dzielnicy pruskiej;

3) przepisy w zakresie rozstrzygania sporów

w sprawach ubezpieczeń społecznych, a zamiast nich wprowadza się odpowiednie przepisy, obowiązujące na obszarze b. dzielnicy pruskiej.

Kównocześnie na obszar tych powiatów rozciąga się: 1) moc obowiązującą rozdz. 2 ustawy z dn. 23.IV.1906 r. o daninach powiatowych i prowincjonalnych (Zb. ust. prusk. str. 159) oraz przepisów art. 24 ustawy o państwowym podatku dochodowym (D. U. R. P. Nr 2, poz. 6 z 1936 r.), zezwalających na pobór dodatków komunalnych do tego podatku; 2) właściwość wojewódzkich sądów administracyjnych.

Na obszarze pow. działdowskiego, przyłączonego do woj. warszawskiego, ustawa ustanawia następujące wyjątki od zasady niezmienności stanu prawnego po przyłączeniu:

1) budowa i utrzymanie dróg wojewódzkich będzie obciążać powiatowy związek samorządowy;

2) tracą moc przepisy rozdz. 2 ustawy z dn. 23.IV.1906 r. o daninach powiatowych i prowincjonalnych;

3) tracą moc wszystkie przepisy, dotyczące opieki społecznej i pokrywania kosztów leczenia ubogich chorych w szpitalach publicznych, a na ich miejsce wchodzi odpowiednio przepisy, obowiązujące na obszarze woj. warszawskiego;

4) tracą moc przepisy, obowiązujące w b. dzielnicy pruskiej, dotyczące pośrednictwa pracy, a na ich miejsce wchodzi dekret z dn. 27.I.1919 r. (Dz. P. P. P. Nr 11, poz. 127);

5) tracą moc przepisy ordynacji krajowej, obowiązujące na obszarze woj. pomorskiego. Na dotychczasowym obszarze woj. poznańskiego tracą moc przepisy art. V Lit. A. ustawy z 19.V.1889 o ogólnej administracji kraju i właściwości władz administracyjnych i administracyjno - sądowych prowincji poznańskiej (Zb. ust. prusk. str. 108) oraz rozporz. królewskie z dn. 5.XI.1889 r., dotyczące administracji prowincjonalno - stanowego związku prowincji poznańskiej (Zb. ust. prusk. str.

177). Natomiast na cały powiększony obszar woj. poznańskiego i powiaty, przyłączone do woj. pomorskiego, rozciąga się ordynację krajową, obowiązującą na obszarze woj. pomorskiego.

Równocześnie na obszar. b. zaboru pruskiego rozciągnięto moc obowiązującą ustawy z dnia 22 kwietnia 1926 r. w sprawie przyłączania gmin wiejskich, wchodzących w skład powiatu jednego województwa, do przyległego powiatu województwa drugiego (D. U. R. P. Nr 44, poz. 269).

Wreszcie ustawa postanawia, że samorzady terytorialne i gospodarcze wchodzi we wszelkie prawa i obowiązki w stosunku do pracowników, przejętych na skutek zmiany granic. Dla przeprowadzenia rozliczenia co do obiektów majątkowych, będących własnością związków samorządowych i międzykomunalnych Minister Spraw Wewnętrznych ma powołać specjalną komisję.

UMORZENIE DROBNYCH ZALEGŁOŚCI

W SAMOISTNYCH DANINACH KOMUNALNYCH.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 czerwca 1937 r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Skarbu, o umorzeniu drobnych zaległości w samoistnych daninach komunalnych (D. U. R. P. Nr 46, poz. 352) zostały umorzone zaległości w samoistnych daninach komunalnych, przekazane do egzekucji przed dniem 1 kwietnia 1937 r. i objęte wnioskami egzekucyjnymi, w których ogólna suma wskazywanych należności nie przekracza na dz. 1.IV.1937 r. kwoty 1 zł. Skreślenia zaległości dokonają zarządy związków samorządowych na podstawie wykazów wniosków egzekucyjnych, otrzymanych z urzędów skarbowych.

ŚCIĄGANIE NALEŻNOŚCI ZA DREWNO SPRZEDANE Z LASÓW PAŃSTWOWYCH ZWIĄZKOM SAMORZĄDOWYM.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało do P.P. Wojewodów (z wyjątkiem śląskiego) i Przewodniczących Wydziałów Powiatowych okólnik (z dn. 18 marca rb. Nr S. G. 94 — 79/1 następującej treści:

Nawiązując do pism okólnych z dnia 6 czerwca 1936 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 16, poz. 108) i z dnia 10 grudnia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 36, poz. 250) o sprzedaży drewna związkom samorządowym z Lasów Państwowych na budowę szkół powszechnych oraz mostów i budynków, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podaje do wiadomości poniższy odpis okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 2 czerwca 1937 r. Nr D. III. 4211/4/37 w sprawie ściągania należności za sprzedane z Lasów Państwowych drewno związkom samorządowym z prośbą o powiadomienie o jego treści zarządów gmin wiejskich i miejskich w drodze ewentualnego przedruku w Dzienniku Wojewódzkim.

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 2 czerwca 1937 r. L. D. III. 4211/4/37.

w sprawie ściągania należności za sprzedane z Lasów Państwowych drewno samorządom miejskim i wiejskim.

Do wszystkich Urzędów Skarbowych.

Celem ułatwienia organom Administracji Lasów Państwowych ściągania od związków samorządowych miejskich i wiejskich należności za pobrane na kredyt drewno na budowę szkół powszechnych, jak również na budowę i naprawę dróg i budowli samorządowych oraz użyteczności publicznej, pozostających pod zarządem związków samorządowych, Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych — Dyrekcją Naczelną Lasów Państwowych, zarządza, co następuje:

Urzędy Skarbowe na zasadzie składanych przez gminy upoważnień będą potrącać i przekazywać Nadleśnictwom Państwowym względnie Zarządom Tartaków raty za pobrane drewno z wpływów komunalnych, zarachowanych do dyspozycji dotyczących gmin. W tym celu gmina dłużna składa Urzędowi Skarbowemu specjalną deklarację, według niżej podanego wzoru, zawierającą upoważnienie do dokonywania potrąceń z wpływów komunalnych tudzież odpis tej deklaracji. Na oryginale deklaracji Urząd Skarbowy zamieszcza krótkie poświadczenie w formie klauzuli: „Urząd Skarbowy w. przyjął niniejszą deklarację do wiadomości i wykonania”. Poświadczenie to podpisuje naczelnik Urzędu i kierownik działu rachunkowo - kasowego. Poświadczoną przez Urząd Skarbowy deklarację gmina składa we właściwym Nadleśnictwie lub Tartaku. Odpis deklaracji pozostaje w Urzędzie Skarbowym dla celów ewidencyjnych.

Dla ułatwienia Urzędowi Skarbowym dopilnowania terminów przekazywania rat — zainteresowane Nadleśnictwa względnie Zarządy Tartaków które prowadzą szczegółową rachunkowość kredytowanej sprzedaży drewna, winny przysłać Urzędowi Skarbowym przed każdym terminem płatności osobne przypomnienia z jednoczesnym wskazaniem sposobu przekazania należności (rachunek bieżący, konto czekowe).

Przy tej sposobności Ministerstwo Skarbu zwraca uwagę na obowiązek przestrzegania postanowień okólnika z dnia 21 lipca 1933 r. Nr D. III 20787/5/33 w sprawie kolejności wypłaty zajętych dodatków (udziałów) komunalnych.

DEKLARACJA.

Zarząd Gminy
miejski

Wzór

Do Urzędu Skarbowego w
Zarząd Gminy w na zasadzie
miejski

uchwały Rady Gminnej (miejskiej) z dnia
. 193. . . r. zatwierdzonej przez właściwą władzę nadzorczą (wymienić tę władzę)
. pismem z dnia 193 . . . r.
upoważnia niniejszym Urząd Skarbowy w
. do przekazania Państwowemu Nadleśnictwu
Zarządowi Tartaku

. w
z zarachowanych na nasze konto wpływów komunalnych należności za drewno pobrane na budowę
według niżej podanych terminów I rata płatna w dniu
. r. w sumie zł
(wyraźnie złotych)
II rata płatna w dniu r. w sumie zł
(wyraźnie złotych)
III rata płatna w dniu r. w sumie zł
(wyraźnie złotych)
IV rata płatna w dniu r. w sumie zł
(wyraźnie złotych)
V rata płatna w dniu r. w sumie zł
(wyraźnie złotych)

Pieczęć.

Podpisy Zarządu gminnego
Zarządu miejskiego

KOSZTY URZĄDZENIA ULIC I PLACÓW.

Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 czerwca 1937 r. o zwolnieniu od obowiązku ponoszenia kosztów urządzenia ulic i placów, oraz zmniejszeniu i odroczeniu wpłat z tego tytułu (D. U. R. P. Nr 46, poz. 351), zawiera określenie sposobu ustalania intensywności zabudowania, ustala zwolnienie od ponoszenia kosztów urządzenia ulic i placów

ORGANIZACJA LETNISK WILEŃSZCZYŹNY.

Dla ustalenia planu prac, jakie samorząd na obszarze Wileńszczyzny zamierza podjąć w dziedzinie letniskowej odbyła się w Wilnie dn. 22.VI.1937 r. konferencja przygotowawcza powiatów: wileńsko-trockiego, brasławskiego, postawskiego i święciańskiego z udziałem delegata Związku Powiatów R. P. Przewodniczył Przew. Wydz. Pow. w Wilnie p. Wiktor Niedźwiecki, członek Zarządu Związku Powiatów. O ustalonym programie prac będą powiadomione zainteresowane związki samorządowe, władze i kompetentne instytucje.

ORGANIZACJA LETNISKOWA W BIESZCZADACH (WOJ. LWOWSKIE).

W dniu 21 czerwca odbyła się w Przemyśle konferencja, poświęcona sprawie utworzenia organizacji do spraw letniskowych i turystycznych, reprezentującej interesy letnisk na obszarze Bieszczad w granicach województwa lwowskiego.

W konferencji wzięły udział następujące powiaty: Lesko, Sanok, Krosno, Turka, Drohobycz, Brzozów, Dobromil, Przemyśl. Przedstawiciele Lwowskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz Biura Regionalnego Planu Zabudowania wygłosili ciekawe, ilustrowane obficie mapami i zdjęciami referaty o Bieszczadach, dając szereg ważnych dla organizatora letnisk wiadomości z dziedziny komunikacji, rozmieszczenia miejscowości, zalesienia, zabudowy, itp. Kierownik Okr. Urzędu W. F. i P. W. płk. dypl. Srokowski mówił o akcji letniskowej i o projekcie przyszłego związku międzykomunalnego.

Dla przeprowadzenia prac organizacyjnych wybrano komitet w następującym składzie: Naczelnik Wydziału Samorząd. Urz. Woj. Lwowskiego, jako przewodniczący, członkowie: Naczelnik Wydziału Kom. - Budowlanego, Przewodniczący Wydziałów Powiatowych w Lesku i w Drohobycz, Przedstawiciele Związku Ziemi Górskich, D. O. K. i Związku Powiatów R. P.

ZJAZD DELEGATÓW ZWIĄZKU LETNISKOWEGO W KRAKOWIE.

W dniu 19 czerwca rb. odbył się w Krakowie I zjazd delegatów Związku Letniskowego Powiatów i Gmin Województwa Krakowskiego. Obradom przewodniczył prezes Komitetu Organizacyjnego prof. U. J. Kazimierz Roupert.

komunikacyjnych, nakładanych na podstawie art. 174 prawa budowlanego, oraz ograniczenia wysokości przekładanych kosztów urządzenia ulic i placów komunikacyjnych, wreszcie przewiduje na określonych warunkach odroczenie przełożonych kosztów właścicielom działek, niezdatnym do zabudowania z powodów, określonych w art. 175 prawa budowlanego, oraz właścicielom działek, na których znajdują się budynki, podlegające ustawie o ochronie lokatorów.

Po przemówieniu p. nacz. L. Osieckiego i po przyjęciu sprawozdania Komitetu Organizacyjnego dokonano wyboru władz Związku. Prezesem wybrano prof. Dr. Kazim. Rouperta, wiceprezesami Dr. Kazimierza Harhat - Załuskiego, wicedyr. Izby Przem. - Handl. i Dr. Eustachego Schuberta, burm. m. Jordanowa. Poza tym weszli w skład Zarządu: X. Józef Stabrawa (Mszana Dolna), Konstanty Laszkowski (Gorlice), Julian Masztelarz (Krościenko), Adam Wietrzny (Andrychów), Wiktor Goworek (Bystra - Wilkowice), inż. Włodz. Kawecki (Żywiec).

Przewodniczącym Komisji Rewizyjnej wybrano Narcyza Potoczka (N. Sącz), członkami: Połta Antoniego Götz - Okocimskiego, Piotrowskiego (Lipnica Mur.), Księżycza (Krzeszowice), zastępcami: Edw. Guta (Ciężkowice), Czesł. Janiszowskiego (Jasło) inż. Bron. Lisaka (Kraków).

Na Zjeździe uchwalono ponadto budżet Związku oraz szereg wniosków, dotyczących aktualnych spraw letniskowych. W czasie obrad podkreślano owocną inicjatywę Związku Powiatów R. P., którego działalność dała podstawy do stworzenia regionalnej organizacji letniskowej, opartej na związkach samorządowych wojew. krakowskiego. W myśl statutu do Zarządu nowopowstałego Związku Letniskowego wchodzi przedstawiciel Związku Powiatów R. P.

UDZIAŁ POWIATU BRZEZIŃSKIEGO W WYSTAWIE „PRACA I KULTURA WSI W LISKOWIE“.

Powiat brzeziński bierze udział w Wystawie w Liskowie, wystawiając szereg eksponatów. W pawilonie samorządowym pokazano dorobek wsi w powiecie, w pawilonie centrali handlowej chrześcijańska Spółdzielnia Krawiecka w Brzezinach wystawiła kilkanaście kompletów ubrań bardzo tanich wykonanych w pracowni Spółdzielni; w pawilonie szkół rolniczych Publiczna Szkoła Przysposobienia Gospodyń Wiejskich w Jeżewie, utrzymywana przez samorząd powiatowy, pokazała dużo ciekawych eksponatów z życia i gospodarki szkoły; poza tym uczennice szkoły wezmą udział w pokazach artystycznych, które wykonane zostaną na terenie wystawy.

OŚWIATA POZASZKOLNA W POWIECIE LUBELSKIM.

W nr 6 miesięcznika „Oświata Pozaszkolna“ zamieszczony został artykuł Inż. Tadeusza Białkowskiego pt. „Powiatowa Komisja Oświaty Pozaszkolnej w Lublinie“ („Z prac i doświadczeń“), z którego czerpiemy następujące informacje:

W roku bieżącym upływa 3 lata działalności Powiatowej Komisji Oświaty Pozaszkolnej w Lublinie.

Ogólną opiekę nad pracami w dziedzinie oświaty pozaszkolnej sprawowała P. K. O. P. W ramach tej Komisji współpracowali na terenie powiatu: władze szkolne, samorządowe, samorządu szkolnego, Związku Nauczycielstwa Polskiego oraz organizacje oświatowe i gospodarcze. Planowanie i troska w dziedzinie oświaty pozaszkolnej na obszarach miejscowych pokrywających się z gminą, należała do gminnych komisji oświaty pozaszkolnej. Takie komisje działały w 10 gminach. Planowanie pracy w gminnych komisjach najintensywniej odbywa się oczywiście na początku roku szkolnego w październiku. Opracowane plany zestrzaja w pewną całość P. K. O. P.

Z prac podjętych przez P. K. O. P. na pierwszy plan wysuwa się akcja biblioteczna. Zainteresowano tą akcją wszystkie zarządy gmin, co pozwoliło podwoić na ten cel wpływy finansowe. W rezultacie zakupiono 45 kompletów bibliotek normalizowanych po 75 książek w każdej, 200 tomową bibliotekę teatralną, oprawiono i opracowano 88 tomową bibliotekę rolniczą.

W oparciu o te biblioteki zaczęło się rozwijać czytelnictwo. W bieżącym roku szkolnym zarejestrowano 1.297 czytelników, którzy dokonali 11.473 wypożyczeń. Z biblioteki teatralnej korzystało 37 zespołów teatralnych.

Podjęto kształcenia pracowników i przodowników młodzieży, początkowo w zakresie ogólnym, następnie świetlicowym i bibliotecznym na kursach 4 — 6-dniowych. Kursów takich i konferencji zorganizowano 8, na których przeszkolono 220 pracowników spośród nauczycieli i 189 przodowników młodzieży.

Dla wzmocnienia czytelnictwa i ułatwienia pracy oświatowej pracownikom oświatowym i przodownikom młodzieży P. K. O. P. wyposażyła w pierwszym roku działalności 20 punktów oświatowych w 93 egzemplarze gazet, pism oświatowych i zawodowych; w drugim roku 60 ośrodków w 258 egzemplarzy; w trzecim roku 83 ośrodków w 340 egzemplarzy.

Pisma te były zużytkowane: a) w czytelniach, b) w placówkach oświatowych, c) w specjalnie zorganizowanych punktach czytelnianych.

KOMITET KULTURY WSI.

W związku z konferencją, poświęconą sprawom kultury wsi, powołany został do życia dekretem P. Prezydenta Rzplitej, Państwowy Instytut Kultury Wsi, jako naukowa placówka badawcza i jako organ doradczy i pomocniczy administracji rządowej w sprawach kultury wsi. Niezależnie od Instytutu na mocy uchwały Rady Ministrów powstał przy Min. Rolnictwa komitet do spraw kultury wsi. Zadaniem komitetu jest koordynacja prac urzędów samorządu terytorialnego i gospodarczego, organizacji społecznych w pracach kultury wsi oraz planowanie prac, związanych z podniesieniem kultury środowiska wiejskiego.

Na organizacyjnym zebraniu komitetu został przyjęty regulamin i plan pracy komitetu oraz powo-

łano komisję do spraw społecznych wsi, spraw gospodyń wiejskich i spraw młodzieży wiejskiej. Zadaniem komisji jest ustalenie planu, metod i form pomocy w sprawach gospodarzy, gospodyń i młodzieży wiejskiej w dziedzinie społecznej, kulturalnej, samopomocowej itd.

W skład komisji obok przedstawicieli właściwych ministerstw wchodzi osoby kompetentne ze społeczeństwa, zaproszone do współpracy przez komitet.

Pierwsze zebranie komisji do spraw młodzieży wiejskiej odbyło się 15 czerwca r. Zebrania komisji następnymi odbędą się dn. 2 i 12 lipca w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych.

ROZWÓJ SPÓŁDZIELCZOŚCI MLECZARSKIEJ.

Młoda polska spółdzielczość mleczarska w Wielkopolsce i na Pomorzu, która zaczęła się organizować w latach powojennych, rozwija się stale coraz lepiej. Wzrastają dostawy mleka z roku na rok. W 1936 r. dostawa wyniosła 89 mil. kg w Wielkopolsce i 62 mil. kg na Pomorzu. W porównaniu z 1935 r. dostawy mleka wzrosły w Wielkopolsce o 28%, a na Pomorzu o 35%. W bieżącym roku nastąpił dalszy wzrost dostaw. Cyfry opracowane dla Wielkopolski wykazują dostawę w 1 kwartale w wysokości 21 milionów kg, gdy w tym czasie w 1936 r. 18 milionów kg.

Również i na terenie Okręgowego Związku Spółdz. Rolniczych i Z. G. we Lwowie polska spółdzielczość mleczarska idzie naprzód. Do Związku należało w końcu 1936 r. 199 spółdzielni, gdy w 1935 r. — 175, dostarczono mleka 70 milionów kg, gdy w 1935 r. — 57 milionów kg. Przy mleczarniach prowadzone są z inicjatywy Izby Rolniczej we Lwowie Koła Kontroli Mleczności, a w 18 mleczarniach wprowadzono ubezpieczenie bydła od wypadków.

WYŻSZY NAUKOWY KURS SPÓŁDZIELCZY W KRAKOWIE.

W roku akad. 1937/38 Wyższy Naukowy Kurs Spółdzielczy rozpoczyna 13-ty rok nauczania.

Zadaniem Kursu jest przygotowanie pracowników z wyższym wykształceniem dla organizacji spółdzielczych i większych spółdzielni. Kurs pracuje w obrębie Wydziału Rolniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Czas trwania Kursu — od 1 października, do końca czerwca następnego roku.

Do zapisu w charakterze słuchaczy zwyczajnych, jest wymagany: posiadania świadectwa dojrzałości szkoły średniej ogólnie — kształcącej, seminarium nauczycielskiego lub szkoły zawodowej, ew. świadectwo ukończenia szkoły zawodowej, równorzędnej z 8 klasami gimnazjalnymi. Słuchacze Kursu mogą być równocześnie słuchaczami innych wydziałów i szkół akademickich w Krakowie, za wyłączeniem Wydziału Rolniczego U. J.

Słuchaczami nadzwyczajnymi mogą być kandydaci, którzy ukończyli co najmniej 6 klas gimn., licealnych, lub szkołę zawodową, równorzędną z 6 klasami gimn., albo praktyczni spółdzielcy za zezwoleniem Dyrekcji Kursu.

Zasadniczo wykłady na Kursie odbywają się w ciągu jednego roku szkolnego, jednakże celem ułatwienia studiów słuchaczom innych uczelni i pracownikom spółdzielni oraz urzędnikom, dozwala Dyrekcja na rozłożenie wykładów rocznych również

na 2 lata, w wypadkach zaś wyjątkowych, zasługujących na specjalne uwzględnienie, na trzy lata.

Szczegółowych informacji udziela Dyrekcja Wyższego Naukowego Kursu Spółdzielczego — Kraków, ul. Mickiewicza 21.

Wiadomości gospodarcze

KURSY WALUT.

(Notowania z dn. 25.VI. 1937 r.)

1 dol. St. Zjedn.	— 5,29 zł.
100 frank. szwajc.	— 121,25
1 funt. szterl.	— 26,13 zł.
100 frank. franc.	— 23,56 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).
W dn. 25.VI. 1937 r. Warszawa.

Zyto	27,75 — 28,25 zł.
Pszonica	31,50 — 32,50 zł.
Jęczmień	26,50 — 28,00 zł.
Owies	28,00 — 29,00 zł.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Zarząd gminy w N. zapytuje w następującej sprawie:

1) Na podstawie artykułu 59 ustawy o prawie łowieckim, wójt gminy po otrzymaniu zawiadomienia o wynikłych szkodach, spowodowanych przez dziki, daniela, jelenie i sarny, winien przed upływem trzech dni od daty zgłoszenia, wdrożyć postępowanie ugodowe, wzywając strony do Zarządu Gminnego i skłaniając je do zawarcia ugody.

Jeżeli w tym dniu ugoda nie nastąpi lub w ciągu dalszych 3-ch dni, wójt stwierdza bezskuteczność postępowania ugodowego, przekazuje sprawę natchmianych przewodniczącemu sądu rozjemczego do spraw o wynagrodzenie szkód łowieckich.

Z powyższego wynika, że wójt nie jest obowiązany jeździć na miejsce i ustalać faktyczne straty, a jedynie przeprowadzić postępowanie ugodowe, tymczasem władze przełożone polecają wójtowi każdorazowo ustalać straty na miejscu.

2) Obecnie gospodarze prawie codziennie zgłaszają zameldowania o szkodach, co powoduje duży nakład pracy przez wzywanie stron, pisanie protokołów itp., tak że do czasu żniw czy zbiorów dla niektórych gospodarzy należy przeprowadzać postępowanie ugodowe po kilkanaście, a nawet i kilkadziesiąt razy.

Z uwagi na wymienione postępowania ugodowe, jak można by postąpić, by wszelkie prawa, wynikające z wymienionej ustawy, zachować, a nie każdorazowo przeprowadzać postępowania ugodowe, lecz dopiero przed zbiorami.

Odpowiedź: 1. W świetle art. 59 rozporz. Prezydenta Rzplitej z dnia 3.XII.1927 r. o prawie łowieckim (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 934) obowiązki wójta w zakresie ustalania szkód łowieckich ograniczają się do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania ugodowego, przy czym rozporządzenie szczegółowe wylicza czynności i ich kolejność, jakich wójt winien dokonać (wezwanie stron do urzę-

du gminnego, nakłanianie ich do zawarcia ugody, a po stwierdzeniu bezskuteczności postępowania ugodowego — przekazanie sprawy przewodniczącemu sądu rozjemczego). Z wyliczenia przez ustawodawcę wszystkich czynności, należących do obowiązku wójta, jak i z istoty postępowania ugodowego, w którym ustalenia szkody dokonują same strony, zaś rola wójta ogranicza się w tym zakresie do perswazji, wynika, że od wójta nie może być wymagane badanie szkód na miejscu.

Czynności, zmierzające do ustalenia rozmiarów szkody w drodze wizji lokalnej mają miejsce dopiero w razie niedojścia do skutku dobrowolnej ugody przed wójtem i należą do instytucji, działającej na prawach sądu, mianowicie do sądu rozjemczego do spraw o wynagrodzenie szkód łowieckich. Powyższy sąd ma prawo i obowiązek przeprowadzenia zbadania szkód na miejscu (art. 62 rozporządzenia).

2. Dla zachowania praw o wynagrodzenie szkód na mocy prawa łowieckiego koniecznym jest przestrzeganie przez poszkodowanych trybu postępowania i terminów, przepisanych w art. 58. Jest to istotny warunek dochodzenia odszkodowania tak w postępowaniu ugodowym przed wójtem, jak i następnie w postępowaniu przed sądem rozjemczym. Wójt ma obowiązek przeprowadzenia ugody w terminie wskazanym w art. 59, przy czym nad przestrzeganiem przez wójta tych przepisów czuwać władze, wymienione w art. 73; zaniedbanie przez wójta obowiązków nie może oczywiście szkodzić w tym wypadku stronom, w szczególności nie może pozbawić prawa dochodzenia wynagrodzenia.

Możliwość odłożenia ustalenia szkody do pory zbiorów plonów przewidziana jest tylko w postępowaniu przed sądem rozjemczym, a to na skutek uznania sądu lub na żądanie którejkolwiek strony.

mgr S.

2. *Pytanie:* Jeden z Wydziałów Powiatowych na terenie województw wschodnich zapytuje: Czy istnieje w obecnej chwili możliwość automatycznego

posuwania się w szczeblach pracowników samorządowych, pobierających uposażenia na zasadach, ustawy uposażeniowej z 1923 roku.

Czy (mając na względzie wprowadzenie awansów w służbie państwowej) mogą urzędnicy samorządowi awansować, kto o tych awansach decyduje i w jakim trybie oraz z zachowaniem jakich przepisów należałoby tę kwestię załatwiać.

Odpowiedź: Zgodnie z § 1 rozp. Prez. Rzplitej z dn. 30.XII.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1073) w brzmieniu ustalonym rozp. Prez. Rzplitej z dn. 28.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 667) pobory pracowników samorządowych oblicza się na zasadach przewidzianych w art. 3 — 7 ustawy z dn. 9.X.1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska wraz z późniejszymi zmianami.

Między innymi zmianami ustawa z dn. 14.X.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 749) zawiesiła moc obowiązującą art. 6 ust. 1 ustawy z dn. 9.X.1923 r., dotyczącego automatycznego przechodzenia do wyższych szczebli w obrębie tej samej grupy uposażenia, przy czym termin, od którego podany wyżej, a zawieszony art. 6 ust. 1 ustawy z dn. 9.X.1923 r., będzie ponownie obowiązywał, miało ustalić rozporządzenie Rady Ministrów.

Ponieważ zaś rozporządzenie takie nie ukazało się, ani też ustawa z dn. 14.X.1931 r. nie została uchylona, przeto, naszym zdaniem, zawieszenie „szczeblowania“ nadal obowiązuje.

Kwestii awansów pracowników samorządowych obowiązujące przepisy nie regulują. Rozp. Prez. Rzplitej z dn. 30.XII.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1073) zleciło zaszeregowanie pracowników do grup uposażenia organom zarządzającym związków samorządowych. Był to jednakże przepis przejściowy, regulujący tę sprawę w związku z wprowadzeniem statutów etatów stanowisk służbowych.

W myśl art. 17 pkt. 8 dekretu z dnia 4.II.1919 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 141) do rady powiatowej należy oznaczenie liczby i uposażenia powiatowych urzędników samorządowych. Bliższe postanowienia w tej kwestii podaje rozp. Prez. Rzplitej z dn. 30.XII.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1073), przy czym § 20 tego rozporządzenia przekazuje radom powiatowym uchwalenie etatu stanowisk służbowych z określeniem przywiązanych do tych stanowisk norm uposażenia.

Do kompetencji organu stanowiącego należy zatem ustalenie wysokości uposażeń przewidzianych dla poszczególnych stanowisk, a nie osób. Zadaniem więc rady jest uchwalenie ram ogólnych w obrębie statutu etatów.

Wydział powiatowy sprawuje w myśl art. 37 pkt. c) wspomnianego wyżej dekretu z 1919 r. wła-

dzę dyscyplinarną, oraz zgodnie z pkt. a) tegoż artykułu do niego należy zwalnianie pracowników.

Natomiast przyjmowanie pracowników przysługuje na podstawie art. 44 dekretu przewodniczącemu po wysłuchaniu opinii wydziału powiatowego, która jednakże dla przewodniczącego nie jest wiążąca.

Ponieważ zaś z przyjęciem łączy się ustalenie uposażenia, jakie dany pracownik ma pobierać, przeto w logicznej konsekwencji należy dojść do wniosku, że również ewentualne podwyższenie uposażenia (awans), oczywiście w granicach, zakreślonych dla danego stanowiska, przez statut etatów, należy do kompetencji przewodniczącego po wysłuchaniu opinii wydziału powiatowego.

J. B.

3. *Pytanie:* Zarząd gminy w P. zapytuje, czy obowiązany jest udzielać informacji Państwowemu Bankowi Rolnemu i Bankowi Gospodarstwa Krajowego o śmierci, względnie miejscu zamieszkania i o stanie majątkowym osób z gminy.

Odpowiedź: Obowiązujące ustawodawstwo nie przewiduje obowiązku udzielania przez gminy informacji, dotyczących stanu majątkowego, rodzinnego itp., dla państwowych instytucji kredytowych w związku z udzielanymi przez nie pożyczkami. W praktyce jednak udzielanie takich informacji jest szeroko przez gminy praktykowane i uzasadnione jest pomocą, jaką tą drogą pośrednio gminy udzielają ludności, umożliwiając jej uzyskanie kredytów z banków państwowych. Dlatego czynności gmin, mimo że nie oparte o prawnie ustanowiony obowiązek, posiadają poważne uzasadnienie życiowe.

mgr S.

4. *Pytanie:* Burmistrz m. Ł. woj. w-skiego zapytuje czy Urząd Stanu Cywilnego obowiązany jest sporządzić akt urodzenia osoby, która zmarła kilka lat temu i aktu urodz. sporządzonego nie miała.

Odpowiedź: Kodeks cywilny z 1825 r. w art. 97 wyraźnie ustala, że w razie spóźnienia w oznajmieniu urodzenia dziecka spisanie aktu nie tylko może, ale winno nastąpić.

Czy jednak obowiązek ten istnieje nawet po zgonie dziecka — o tym żaden przepis nic nie wspomina. Sądzić należy, że obowiązek taki w tym wypadku nie istnieje, a spisanie aktu urodzenia może nastąpić tylko na skutek orzeczenia sądu.

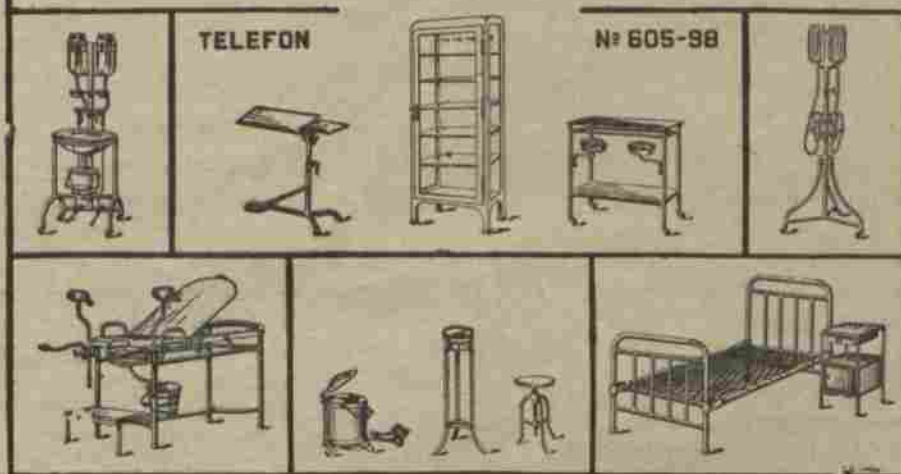
—s/a—

ZAKŁADY WYROBÓW METALOWYCH

KONRAD, JARNUSZKIEWICZ i S^{KA}

SPÓŁKA AKCYJNA
 WARSZAWA, UL. GRZYBOWSKA N: 25

POLECA:
 NOWOCZESNE URZĄDZENIA SZPITALI,
 SAL OPERACYJNYCH ORAZ CABINETÓW LEKARSKICH.

K O M U N I K A T

WSZYSTKIE DRUKI POTRZEBNE DO WYMIARU I WYKONANIA ŚWIADCZEŃ W NATURZE SĄ NA SKŁADZIE W SAMORZĄDOWYM INSTYTUCIE WYDAWNICZYM. DRUKI TE SĄ OPRACOWANE PRZEZ NAJLEPSZYCH FACHOWCÓW W TEJ DZIEDZINIE I CENY ICH SĄ WYKALKULOWANE JAK NAJNIŻEJ. WIĘKSZOŚĆ GMIN JUŻ SIĘ W TE DRUKI U NAS ZAOPATRZYŁA; TE KTÓRE JESZCZE NIE MAJĄ POTRZEBNYCH DRUKÓW POWINNY SIĘ DO NAS JAK NAJSZYBCIEJ ZWRÓCIĆ.

SAMORZĄDOWY INSTYTUT WYDAWNICZY
 SP. Z O. O.
 WARSZAWA UL. MIODOWA 6.

czas. 13458/19/26

PRAWO GROMADZKIE

Przepisy prawne dotyczące gromady i jej organów, zakresu i zasad działalności, gospodarki gromadzkiej oraz nadzoru nad gromadą

Z E S T A W I Ł

Dr LUDWIK BAR

S P I S T R E Ś C I

	Str.		Str.
Od wydawnictwa	III	IX. PRZEPISY SZCZEGÓLNE	71
Objaśnienia skrótów	VII	Przepisy szczególne dotyczące gromady na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, pomorskiego i poznańskiego (w granicach z r. 1933)	71
I. POJĘCIE GROMADY, UTWORZENIE JEJ I ZNIESIENIE	1	Przepisy szczególne dotyczące gromady na obszarze województw: białostockiego, z wyjątkiem powiatów: grodzieńskiego i wołkowyskiego oraz na obszarze województw: kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego i warszawskiego (w granicach z r. 1933)	80
Pojęcie gromady	1	Przepisy szczególne dotyczące gromady na obszarze województw środkowych i wschodnich	89
Nazwa i granice	4	X. REGULAMINY WYBORCZE DO RAD GROMADZKICH	91
Utworzenie i zniesienie gromady	5	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17.X.1933 r. w sprawie regulaminu wyborczego do rad gromadzkich na obszarze województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego, nowogrodzkiego, poleskiego, warszawskiego, wileńskiego i wołyńskiego (w granicach z r. 1933)	91
II. ZAKRES DZIAŁANIA GROMADY	7	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18.IX.1934 r. w sprawie regulaminu wyborczego do rad gromadzkich na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, pomorskiego, poznańskiego, stanisławowskiego, i tarnopolskiego (w granicach z 1934 r.)	118
Działalność z inicjatywy gromady	7	XI. REGULAMIN WYBORÓW SOŁTYSA	137
Zadania przekazane przez gminę	9	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20.X.1936 r. w sprawie zawieszenia mocy obowiązującej warunku władania językiem polskim, jako warunku wybieralności do organów ustrojowych zw. samorządowych	137
III. ORGAN UCHWAŁAJĄCY GROMADY	11	Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 8.X.1936 r. w sprawie regulaminu wyborów sołtysa i podsołtysa	138
Postanowienia ogólne	11		
Skład zebrania gromadzkiego	11		
Skład i wybory rady gromadzkiej	18		
Zakres działania organu uchwalającego	20		
Zasady i tryb działalności organu uchwalającego	23		
IV. SOŁTYS	30		
Wybór sołtysa	30		
Zakres działania sołtysa	36		
Wynagrodzenie sołtysa	40		
Zastępstwo sołtysa	41		
V. STOSUNKI PRYWATNO-PRAWNE SOŁTYSA, PODSOŁTYSA I RADNEGO GROMADZKIEGO I ZASTĘPCY RADNEGO — Z GROMADĄ	42		
VI. UTRATA STANOWISKA SOŁTYSA, PODSOŁTYSA ORAZ MANDATU RADNEGO	43		
VII. GOSPODARKA GROMADY	44		
Dochody gromady	44		
Zarząd majątkiem i dobrem gromadzkim	48		
Budżet gromady	59		
Rachunkowość i kasowość gromady	63		
VIII. NADZÓR	64		
Zasady ogólne	64		
Nadzór nad uchwałami	65		
Nakładanie kar na sołtysa	67		
Rozwiązanie rady gromadzkiej	69		
Wyznaczanie zastępcy	71		

Cena 1 egzemplarza książki wraz z kosztami przesyłki zł 2.— po uprzednim wpłaceniu na nasze konto P. K. O. Nr 1520.

Podręcznik „PRAWO GROMADZKIE” nabyć można
w **SAMORZĄDOWYM INSTYTUCIE WYDAWNICZYM**
WARSZAWA — MIODOWA 6. TEL. 5-92-63 i 6-82-18.